

DEMONSTRATIONES
AD
EBRAEORVM
GRAMMATICAM
PERTINENTES

*QV*AS
AMPLISSIMI
PHILOSOPHORVM ORDINIS
CONSENSV
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBIICT
M. IO. CHRISTOPHORVS DECKER,
ET
GOTTHILF. IO. LVDOV. DIENEMANN.
BEROLINAS.

DIE OCTOBRIS CIO IO CCXXXVII.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS IO. HENRICI GRVNERTI, ACADEM. TYPOGR. (8 $\frac{1}{2}$)

DEMONSTRATIONES
AD
EBRAEORVM
GRAMMATICAM
PERTINENTES

*QV*AS
AMPLISSIMI
PHILOSOPHORVM ORDINIS
CONSENSV
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBICIT
M. IO. CHRISTOPHORVS DECKER,
ET
GOTTHILF. IO. LVDOV. DIENEMANN.
BEROLINAS.

DIE OCTOBRIS cl^o Id^o CCXXXVII.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
LITTERIS IO. HENRICI GRVNERTI, ACADEM. TYPOGR. (8¹/₂)

DEMONSTRATIONES

CIA

PER TINETES
GRAMMATICAM
FEBRARIORVM

2240

1 M 1 2 1 1 4 1 1

PHILOSOPHY AND ORDINARY

COMPTON

PRINCE ERINDORF EX AMIN

27804

ALSO CHURCH OF HOLY & DECEASE

宋王

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

RECEIVED

ИЗДАНИЕ 1900

WILLIAM WOODWARD

vae variis in doctrinis a praestantissimis adhibita fuit ingeniis, methodus rationis, Ebraeorum Grammaticae si ad commodaretur, semper nobis visum est tam iucundum quam utile. De iucunditate, quam istius modi menti adferunt tractationes, ut iam nihil dicamus, quum sexcentorum hominum, quam contestamur experientia, ipsiusque rei natura ac indoles possit dubitantem confirmare; nec de utilitate multa praefari necesse erit, quum illa ipsa rerum distincta cognitio, quae hac methodo obtinetur quasi vnice, illam satis superque loquatur. Animum enim exercet in exstruendis, amplificandis, communiendis denique doctrinae pomoe-riis; docet veritatum concatenationem; docet principiatorum a principiis dependentiam; dum, illa utrum sint certa, an incerta, probabilia, an improbabilia, an denique, dubie fluant, commonstrat. Grammatices quidem principia ex usu illius gentis, cuius dicitur, petenda sunt; adeo ut scientiae auctoritatem prae se ferre nullo modo videatur. Verum enim vero, ut primum omnis nostrae cognitionis principium ab experientia desumitur, inque plurimis scientiis

multa ex isto fonte deducenda occurrunt principia; nec ob id præclarum scientiae nomen cuius denegari poterit speciali Grammaticae. At enim vero non diffitemur ad minorem reduci debere principia numerum, ceterasque eius regulas ex illis legitime esse deducendas. Quae cum ita sint, quid est, fodes, quod de hoc nomine etiam grammaticae adtribuendo dubitemus? Non enim, quod plus est, in demonstrandis grammaticae regulis, experientiam tantum clamamus; verum etiam, praeter haec specialia grammatices principia, alia sunt, eaque generalia, ex ipsa linguae natura eiusque fine deducenda. Quod si ergo haec cum illis combinaueris, facillimo negotio ambobus quasi oculis videbis, adesse definitiones, experientias indubitatas, axiomata, et quas plures ad demonstrationem requiramus propositiones. Haec igitur si secundum syllogismorum regulas connectuntur, nescio fane, quid meruerit Ebraeorum Grammatica, cui omnes tamen mox enarrati scientiae characteres competunt, cur e scientiarum cancellis excludatur. Grammatices ebraeae praecipuum quidem cognoscendi principium est, immo manebit Ebraeorum usus loquendi: interim tamen ex vniuersali grammatica principium diiudicandi mutuari potest, quid quod debet; ita nimirum, ut, quas haec de linguae perfectione docet, regulae cum illis comparentur, quas Ebraeos sibi finxisse ex eorum scriptis discimus. Ex his enim facile earum convenientia, vel discrepantia, ipsiusque linguae perfectio vel imperfectio poterit diiudicari. Plura hac de re dici posse quis non videt? sed ne et oratio, quum ipsa iam tractatio disputationis modum fere excesserit, nimium excrescat, aliis omisfis, paucis ipsius instituti rationem paragraphorumque ordinem exponemus. Per Grammaticam ebraeam generatim cum aliis intelligimus illam, quae, qua ratione oratio ebraea fit formanda, docet: quumque oratio sit series terminorum connexorum, adeoque aliquid compositi, in duas praecipue diuidi poterit partes: quarum vna orationis partes;

partes; altera vero modum orationem ex iis componendi tractat. Atque priorem illam partem, cum Ven. DANTZIO, speciatim dicimus grammaticam; quam hic solam, non tamen integram quoad omnes eius partes, demonstrare enitimur. Etenim quis mortalium sic omni captus esset mente, ut omnium a nobis exigeret demonstrationem. Cogites quaeso non omnibus contingere Corinthum adire; hinc, quam utilitatis principium, quod sane in grammaticis maximi est momenti, animi requirit perspicaciam, non omnibus conuenire. Quid igitur facilius euenire poterat, quam ut optimum hoc principium ab aliquibus negligeretur, et haec numquam satis vituperanda negligentia, etiam aliis, linguae detrimentum ex illa oriundum non adtendentibus, in consuetudinem eueniret. In primis vero id euenire solet, cum ab illis id fieri obseruamus, quibus ob honorem debitum, tam leui in re aduersari nefas putamus; immo quorum omnia incongrua saepius dicta, illis ipsis inuitis, tanquam a coelo delapsa, verborum dote locupletare et ornare solemus. En infelix hoc, quas Grammatici dicunt, exceptionum fundamentum! commune omnium linguarum periculum! vix reparabile, per longum saltem temporis spatium linguae detrimentum! Speciali linguae ebraeae nisi destituti essemus historia, nonnullorum forsitan ex isto fonte deriuare possemus rationes; illam tamen tum sperare nequimus, nec de ipsis rationibus, num omnis fundamenti e re ipsa aliisque circumstantiis petendi, sint expertes, nec ne, iudicium ferre possumus. Non tamen est, quod ob id de ipsius linguae dubitemus perfectione: supersunt enim multa, eaque plurima, quae illam satis superque demonstrant. Quaere igitur argumenta si qua potes, qui ebraeae linguae perfectionem vis negare: quod si vero nostrorum nullum potes infirmare, file. Est enim ridiculum ad ea, quae habemus, nihil dicere; quaerere tamen, quae habere non possumus. Animo indulgentes, quem

ingressi sumus tramitem, fere reliquimus; hinc tribus verbis explicabimus, nos tum ob rationem plenius expositam, tum ob disputationis modum non negligendum, plura ipsi tractationi non addidisse: quae vero tibi tradimus, B. L. ut benigniter accipias, impense rogamus. Quod si a te nobis tribui, concedique sentiemus, videbis industriam forte nostram his in rebus nos in posterum quoque probaturos. Paragraphorum ordinem sequens tabula exhibet.

I. De Vocis partibus §. 1-98.

A. simplicibus §. 1-58.

N in genere §. 1.

2 in specie §. 1-58.

α. litteris, §. 1-31. quae diuiduntur

a ratione figurae §. 1. 2. in

1. ordinarias §. 2.

2. extraordinarias §. 2. 3. quae tales sunt modo

αα. simplici §. 3. et vel aliquando solam mutant

aa. quantitatem i. e. dilatabiles.

bb. qualitatem i. e. finales.

ββ. compositio §. cit quae cum quantitate etiam qualitatem mutat i. e. mixta.

b. respectu pronunciationis §. 4-8.

1. organi §. 4-7.

2. soni §. 8-18.

αα. mouendas §. 8-11.

aa. unisonas §. 9.

bb. bisonas §. 9-21.

ββ. quiescentes s. non mouendas §. 12-18.

3. originis siue etymologiae §. 19-31.

αα. radicales §. 19. 20.

ββ. non radicales seu seruales §. 21-31. quae sunt

aa. essentielles §. 22-24.

bb. extraessentiales §. 23-29

† negotiosae §. 25-27.

* ¶ locale §. 26.

* ¶ intendendi §. 27.

†† sic dictae otiosae §. 28. 29

* paralogicae

* epentheticae

β. punctis §. 32-59.

a. vocalibus §. 32-43.

1. propriis §. 32. 33.

2. vocali improprio s. schua §. 34-43.

b. non vocalibus §. 44-58.

1. accentibus §. 44.

2. diacriticis §. 44-58.

αα. mappik §. 45.

ββ. dagesch §. 46-54.

γγ. raphe §. 56.

δδ. methegh §. 57.

εε. makkeph §. 58.

B. compositis §. 59-98. s. syllaba, quae diuiduntur

N respectu soni modificati §. 61-67. in

a. simplicem
β. compositam) §. cit.

☞ intensi §. 68-98. i. e. toni, ubi est

a. tonica §. 68-77. quae vel
a. est constituenda §. 68-75.

1. milra)
2. millel) §. cit.

b. mutanda §. 76-77.

β. atona et quae inde dependent §. 78-98.

a. respectu vocum partium simplicium, in specie punctorum §. 78-97.

1. vocalium §. 78-81.

αα. priorum §. 78.

ββ. improprii §. 79-81.

2. diacriticorum §. 82-97.

αα. methegh §. 82-94.

ββ. makkeph §. 95-97.

b. respectu syllabarum §. 98.

II. De Vocis flexione §. 99-249.

A. in genere §. 99-102.

B. in specie §. 103-f.

N materialiter consideratae §. 103-152.

a. litterarum §. 103-113.

β. vocalium §. 114-152.

a. generatim §. 114-118.

b. speciatim §. 119-152.

1. priorum §. 119-128.

αα. necessaria §. 119-121.

ββ. contingentia §. 122-128.

αα. ob vocis breuitatem f. paucitatem syllabarum §. cit.

† ante tonum §. 122-127.

* remotius antecedentis §. 122, 123.

** proxime §. 124-127

†† post tonum §. 128.

bb. propter euphoniā.

cc. propter pausam. Haec duo membra vide infra sub numero 2.

2. improprii טֵאֵ (schua) §. 129-150.

αα. concurrentis §. 129-144.

aa. simplicis
bb. compositi) §. cit.

ββ. non concurrentis in specie quod est sub litteris gutturalibus §. 145-150.

aa. mobilis
bb. quiescentis) §. cit.

γγ. ob euphoniā §. 151.

δδ. ob pausam §. 152.

☞ formaliter consideratae §. 153-249. ut sit signum conceptus.

a. sine copula repraesentati §. 153-195.

a. nominis, quod consideratur §. 153-177.

1. extra relationem ad aliud §. 153-169.

αα. ratione formae seu partium ingredientium simplicium

aa. nudum
bb. auctum) §. 153, 154.

ββ. ratione figurae, ut ortum

αα. ex

- aa.* ex vna radice i. e. simplex § 155. 156.
bb. ex pluribus i. e. compositum §. 155. 156.
γγ. ratione generis §. 157--160.
δδ. ratione numeri §. 161--169
 2. in relatione ad aliud s. ratione status est
 αα. constructum } §. 170--
 ββ. absolutum } 177.
b. pronominis, quod est
 1. inconnexum; vide grammaticos.
 2. connexum §. 175-190.
 αα. praefixum §. 174-179.
 ββ. suffixum §. 180--190.
 quod est
 aa. respectu suae originis.
 † singulare.
 †† plurale.
 bb. respectu vocis cuius est suffixum
 † vocis singularis numeri
 †† pluralis.
c. particularum §. 191--195.

- β.* cum copula repraesentari i. e. verbi 196--249. de cuius flexione agitur
a. in genere 196--212.
 1. per classes
 2. per tempora
 3. per numeros et personas.
b. in specie §. 213--249. de
 1. verbo perfecto, § 213. cuius omnes in oratione audiuntur litterae radicales
 2. cuius non omnes i. e. de imperfecto §. 213. ubi littera, quae non auditur vel consideratur
 αα. vt mobilis non significanda i. e. defectiuo §. 214--228.
 aa. radicalis primae §. 216-220
 bb. radicalis secundae §. 221--228.
 ββ. vt quiescibilis abilienda §. 229--249.
 aa. radicalis prima §. 229-232.
 bb. secunda §. 232--238.
 cc. tertia §. 239--249.

§. I.

Vocum soni simplicissimi sunt VOCALIA, quae vero ea modificant, sunt CONSONA. Priorum signa vocantur PUNCTA VOCALIA PROPRIA; posteriorum LITTERAE. PUNCTA vero generatim apud Ebraeos sunt omnia, quae praeter litteras in eorum scriptis occurrunt signa.

§. II. Litterae Ebraeorum numerantur XXII, quarum figuras, nomina et duplicem potestatem hic non notabimus.

§. III. Litterae vocem finientes figuram vel mutant, vel non mutant: quae mutant vel DILATANTVR i. e. spatium solito maius, qua latitudinem explent, vel non ita mutantur. Hinc litterae, quae vocem finientes aliquando dilatantur, dicuntur dilatabiles, ceterae vero, quae quidem in fine vocis figuram mutant, sed non actu dilatantur, finales. Aut si mauis, DILATABILES erunt, quae vocem finientes figurae quantitatem mutant; FINALES vero, quae figurae qualitatem mutant; quae vero qualitatem et quantitatem simul mutat, MIXTA vocari potest.

§. IV. Pro organi, quo in consonorum (litterarum) pronuntiatione, prae reliquis utimur, diuersitate, consona (litterae) diuiduntur in Gutturalia אהחע, Palatina גכך, lingualia טלנת, dentalia זסצש et labialia בומפ. In quorum tamen determinatione Grammatici dissentiunt.

§. V. Litterarum gutturalium atque טז ך pronuntiatione est omnium difficillima. (per exp.)

§. VI. Si, quae sunt טז A. absentis, tribuantur טז B. praesenti, A. et B. INTER SE ALTERNARE dicuntur, et quidem B. pro A. Vnius vero organi consona, quum sint similia, eaque inter se alternare possint; litterae vnius organi facile inter se alternant et permutantur. (§. 4.)

§. VII. Dentalia et lingualia eadem fere organorum adplicatione formantur, (per exp.) hinc similia, et facile inter se alternant. (§. 6.)

§. VIII. LITTERA QUIESCIT, *quae ad pronunciationem nihil facit; et cui haec litterae affectio non repugnat, QUIESCIBILIS dicitur. Cui vero repugnat SEMPER-MOBILIS; et LITTERA MOVETVR, si pronunciatur.*

§ IX. Consona Ebraeorum alia sunt VNISONA, alia BISONA; illa dicuntur, *quae uno tantum modo vocale modificant, (§. 1.)* haec vero, *quae dupliciter possunt pronunciari.*

§. X. CONSONVM ADHAERET ALTERI, *si cum eo simul vocale modificat. (§. 1.)* Tale ergo consonum compositum seu coalescens, vocale aliter modificat, quam si esset simplex. Quumque litteris בִּגְדִּלֶּפֶת aliquando adhaereat consonum aliud, earum consona erunt bisona. (§. 9.)

§. XI. Signata diuersa diuersa poscunt signa: Ergo consona composita et simplicia, quae sunt diuersa signata, (§. 1. 10.) diuersis quoque significantur signis vrile est. Hinc litterae בִּגְדִּלֶּפֶת sint signa consonorum compositorum; quae si significant *simplicia*, recipiunt in *medio punctum*, quod vocatur DAGESCH LENE, et earum adspirationem tollit; װ vero si est signum consoni compositi, habeat punctum in dextro cornu, si simplicis in sinistro. Hisce notatis litterae Ebraeorum omnes sunt vnisonae. (§. 1.)

§. XII. VOCALIS CONSONO dicitur COGNATVM, *in quo formando similis consono requiritur organi dispositio.*

§. XIII. Ebraeorum litterae non quiescunt nisi antecedente vocale eiusdem vocis, in quo quiescere dicuntur. Ergo quiescibiles quae non sunt in medio vel a fine vocis numquam quiescunt. (conf. §. 9.)

§. XIV. Si litteram antecedit punctum vocale illi cognatum, vocalis auditur sonus, qui similem cum littera mora requirit organi dispositionem. (§. 12.) Fac orationem aliquam

quam scriptam celeriter esse pronunciandam, inque illa occurrere vnam (vel plures) e litteris אהוי, quam vocale cognatum antecedit; si moueatur, duae erunt similes organi dispositiones (§. 12.) quumque fortius obscuret debilius, ob sermonis cursum littera non facile fiet consonum. (§. 1.) Hinc optime fieri potest, vt *istae litterae* sub priori conditione vel vocalibus non notentur, vel ipsae non scribantur; si prius respirant seu *quiescunt* in puncto vocali cognato (§. 13.) si posterius, eliduntur, exspirant, *pereunt*.

§. XV. Consona gutturalia et omnia vocalia maxime gutturis apertura formantur (§. 4. et per exp.) quorum differentia ex diuersa huius organi dispositione oritur: hinc vocale quod fortius e gutture emittitur non aequè bene consono leniter ex illo emittendo, ac illi conuenit, quod vehementiori pulmonum compressione editur. (§. 12.) Ergo נ post quodcunque vocale, ה vero post plurima, quiescere potest (§. 4. 12.) quod ultimum ordinarie in fine quiescit (per exp.)

§. XVI. Litterae quiescentes si vocali notarentur, essent pronunciandae (§. 1.) hinc ad pronunciationem aliquid facerent et non essent quiescentes. (§. 8.) Quod cum sit absurdum *litterae quiescentes punctum vocale sibi adiectum* i. subscriptum tollunt.

§. XVII. Punctum, quod est loco vocalis proprii sub littera, est SCHVA: hinc schua est signum (positium) absentis vocalis, et dicitur punctum vocale improprium. (§. 1.)

§. XVIII. Litterae אהוי omnium sunt aptissimae vt quiescant, (§. 8.) et per vsum Ebraeorum quiescibiles (per exp.) hinc sibi similes. Ergo facile inter se alternant. (§. 6.)

§. XIX. Conceptus vel sunt simplices vel complexi: Illi ex nullis aliis oriuntur, sed aliorum possunt esse principia; ergo voces, quae eorum sunt signa, essentialium nomen merentur. Quumque id, quod alius rei principium est ipsum vero nullius rei principiatum, RADIX dicatur: voces,

quae simplices conceptus significant, respectu repraesentationum sunt radices: sed respectu vocum alia est ratio, ubi non consideratur, utrum vox quaedam simplicem significet conceptum an vero complexum, alterius modo sit vocis principium, ipsa vero ex nulla alia oriatur. Atque de hoc posteriori radices significatu in grammatica ebraea nobis sermo est.

§. XX. *Litterae, quae radicem constituunt, dicuntur RADICALES, et quidem SEMPER-RADICALIS est, quae dum vocem ingreditur semper quoque est pars radices; quae vero tantum aliquando est pars radices, RADICALIS est RESPECTIVE TALIS.*

§. XXI. LITTERA SERVIT, quae non est radicalis, et quae aliquando servit, f. cui, ut seruiat non repugnat, SERVI- LIS dicitur. Comprehenduntur vero serviles vocibus משה וכלב איחזן e quibus litterae בלש si serviunt, semper, et N plerumque ab initio radices; המכן ab initio et fine excepto נ epenthético, tantum servire possunt; יוהו vero ubiuis.

§. XXII. Voces si ita mutantur ut aliarum verum fiant signa, INTRINSECUS et ESSENTIALITER mutari dicuntur; quod si vero earum mutatio tantum sit respectiva, EXTRAESSENTIALITER et EXTRINSECUS.

§. XXIII. Littera, quae voci cuidam accedens eius mutat significatum, aut est radicalis aut servilis: (§. 20. 21.) si prius, vox nova esset radix, quae ex vetere orta, (§. 20. et 19.) adeoque alterius vocis principiatum; quod cum sit absurdum, (§. 19.) littera, quae voci accedens eius significatum mutat, est serviens. (§. 20.) Quae si intrinsecus mutat, ESSENTIALIS, si extrinsecus, EXTRAESSENTIALIS dicitur. (§. 22.)

§. XXIV. Littera serviens essentialis, quae ab initio vocis, dicitur PRAEFORMATIVA; quae a fine AFFORMATIVA: si essentialis est, prioris generis vocatur PRAEFIXA, posterioris SVFFIXA.

§. XXV. Litterae servientes ad vocis significatum vel aliquid faciunt, vel non. Illae dicuntur NEGOTIOSAE, bae

bae vero OTIOSAE respectu nimirum significationis. Quae faciunt, vel nouum indicant significatum, vel alio modo aliquid in eo determinant: hae generis nomen seruent, illae vero CONSIGNIFICATIVAE vocentur.

§ XXVI. Litterae ך quae seruijs (§. 21.) si *tendentiam aliquam determinatam indicat*, seruit (§. cit.) et dicitur ך **LOCALE**: quod igitur, quoniam ad significatum aliquid facit, negotiose seruit. (§. 25.)

§. XXVII. ך *seruile* (§. 21.) *vocis cui additum est auctam significationem denotans*, dicitur ך **INTENDENDI**. Quantitas quum rem non mutet essentialiter, ך *intendendi erit littera seruiens extraessentialis negotiosa*. (§. 23. 25.)

§. XXVIII. Litteram **PARAGOGICAM** vocant otiose seruientem in fine vocis, quo referunt litteras sub voce אהוינת comprehensas. **EPENTHETICAM** vero quae otiose seruit in medio vocis, et sunt א״ן

§. XXIX. **EUPHONIA** est *vocis pulchritudo qua aures determinata: s. vocis perfectio, qua aures oblectat*: quam si litterae seruientes promouere possunt, atque ob id adduntur, sunt quidem otiosae respectu significatus, (§. 25.) sed non respectu soni, adeoque in se sunt negotiosae. (§. 25.)

§. XXX. Litterae ab initio adpositae, quum quiescere nequeant, (§. 13.) sunt mouendae. (§. 8.) Ergo *litterae seruientes radicalibus ab initio adpositae, si sunt vocalibus destitutae, cum scbua erunt notandae*. (conf. §. 36.)

§. XXXI. Littera seruiens praeformatiua vocem essentialiter mutat et quidem ab initio (§. 25.) hinc nexus eius cum vocis radice erit arctissimus, (§. 19.) quapropter perutile erit, si nexus, qui est in signatis etiam in signis inueniatur.

§. XXXII. *Id temporis, quo opus habemus ad sonum effereudum*, Grammaticis dicitur **MORA**.

§. XXXIII. *Punctum vocale, cui duplex conuenit mora*, dicitur **LONGVM**; cui simplex **BREVE**. Priorum signa sunt ך et ך. Posteriorum ך et ך.

§. XXXIV. Schua, quod duobus punctis, quorum unum supra alterum positum est, pingitur (:) SIMPLEX dicitur; simplici vero, si accedat punctum vocale proprium. (§. 1. 17.) i. e. vna cum illa sub eadem ponatur littera, est COMPOSITVM; Ipsum autem schua, cui vocale accedit, dicitur CHATEPH.

§. XXXV. Schua, quod est sub littera per vocale antecedens mouenda dicitur QUIESCENS. Quod non est quiescens, MOBILE. Ergo schua, quod est sub littera mouenda, vel est mobile, vel quiescens.

§. XXXVI. Schua, si fingeretur sub littera quiescenti, vel esset mobile, vel quiescens, (§. 35.) vtriusque vero littera, quum moueatur, (§. cit.) sub quiescenti littera schua esse non potest. (§. 8.) mouenda vero littera, quum non quiescat (§. cit.) si proprio sit vocali destituta, ne habeatur pro quiescenti, cum schua erit notanda.

§. XXXVII. Schua compositum ob accedens vocale, est sonus licet celerrimus. (§. 1. 34.) Ergo littera, cui illud subest, per antecedens vocale non est pronuncianda; hinc schua compositum est mobile. (§. 35.)

§. XXXVIII. SYLLABA est minima orationis pars, quae per se sonum constituere potest.

§. XXXIX. Schua, quod est ab initio syllabae, est mobile: Schua enim est ab initio syllabae, si eius littera syllabae vocale ab initio modificat; (§. 1. 38.) quiescentis vero littera, quum vocale modificet a fine (§. 35.) schua, quod est ab initio syllabae, quiescens esse nequit. Ergo est mobile. (§. cit.)

§. XL. Quum Ebraeorum syllabae omnes a consono incipiant, (conf. §. 60.) schua quod est post aliud in medio vocis, si esset in fine syllabae, tria consona vnum modificarent vocale, (§. 1. 38.) quod pronunciari maxime difficile est; quod si vero sit ab initio syllabae, quum omnis euanescat pronunciationis difficultas, per linguae perfectionem schua istud erit mobile, (§. 39.) et antecedens quiescens. (§. 35.)

§. XLI. *Schua*, quod est post aliud in fine vocis, quum mobile esse nequeat, (§. 35.) erit quiescens. (§. cit.)

§. XLII. *Patach alternans* pro *schua* quiescente dicitur FVRTIVVM. Litterae igitur quiescentes, dum *schua* respuunt; (§. 16. 17.) nec cum *patach* alternante notari possunt. (§. 6.) Ergo נ et ה dum quiescunt, *patach* respuunt furtivum. (§. 18.)

§. XLIII. Sint cum *schua* notandae litterae radicales ultimae ו et ה mouenda, 1) vocis litterae ultimae; erunt mouendae, (§. 17. 36.) pronunciatio vero earum, cum sit omnium difficillima: (§. 5.) atque fiat facilior, si intercedat vocale cognatissimum א; (§. 12. 23.) linguae perfectioni conueniens est, ut hae litterae data sub conditione, si antecedit vocale longum, praeter *kametz*, *patach* furtivum accipiant. (§. 42.) 2) vocis penultimae, quas immediate sequitur littera *schuata*, erunt mouendae, (§. 17. 36.) quum *schua* sequatur; (per hyp.) tria consona, quorum medium pronunciari difficillimum est, (§. 5.) vno erunt vocali mouenda, (§. 1. 8. 38.) cui vero molestiae cum optime mederi possimus, si pro *schua* sub gutturali alternet vocale cognatissimum, (§. 12.) sequitur, ut *patach* furtivum sub gutturalibus mouendis radicis ultimis, vocem vel finiant, vel sint penultimae, adhibeatur. (§. 42.)

§. XLIV. ACCENTVS vocant in lingua ebraea, puncta, quae orationis nexum significant. Cetera, nisi sint vocalia DIACRITICA audiunt.

§. XLV. Quum littera ה finiens sit in quiete possibili (§. 14. 15.) si non actu quiescere debeat, motio significetur perutile est. (§. 8.) Quod si fiat puncto mediae litterae ה finienti impresso, oritur MAPPIK. Ergo ה mappikatum cum *patach* furtiuo notari potest. (§. 43.)

§. XLVI. DAGESCH in genere est punctum diacriticum (§. 44.) mediae litterae non mappikatae impressum: quod dicitur FORTE, si littera eo affecta sit duplicis consoni signum.

§. XLVII. Quo difficilior litterae alicuius est pronuntiatio, eo magis est eius duplicatio euitanda. Hinc gutturalium et טָ וּ, quarum difficillima est pronuntiatio (§. 5.) pro huius difficultatis gradu minus frequens sit duplicatio; immo quorundam penitus cesset.

§. XLVIII. DAGESCH FORTE, quod ideo imprimatur, ut vocis characterem constituat, dicitur CHARACTERISTICVM, et quod propter euphoniam imprimitur, EVPHONICVM audit. (§. 29.)

§. XLIX. A pro ponendo B alternans, (§. 6.) si idem praestet, quod B praestare debebat, id COMPENSARE dicitur: dagesch igitur forte quod compensat, COMPENSATIVVM est.

§. L. Consonum per dagesch forte significatum, (§. 46.) quum non habeat vocale (per exp.) schua habere debet (subintellectum) (§. 1. 36.) hinc schua, quod est sub littera fortiter dageschata in vocis medio, mobile est. (§. 40.)

§. LI. Dagesch forte, quum frequentissime in medio vocis occurrat, PEREGRINVM dicitur, si est in prima vocis littera.

§. LII. Dagesch lene (§. 11.) litteris בּ גּ דּ כּ פּ mox imprimitur in principio et medio vocis, mox negligitur (per exp.) vtilissime tamen imprimitur adspiratae schuatae, si fuerit ante adspiratam, per cuius vocale mouenda. Etenim istae litterae sunt complexae (§. 10.) quae si sint cum schua mobili notatae, quatuor fere consona vno sequentis litterae adspiratae vocali pronuntianda sunt, (§. 36.) quod cum linguae perfectioni repugnet, lene vero dagesch ad hoc malum tollendum sufficiat (§. 11.) si adspirata schuata fuerit ante adspiratam, per cuius vocale mouenda, vtiliter ei dagesch lene imprimitur.

§. LIII. Dagesch vel est lene vel forte (§. 11. 46. et per exp.) lene vero, quum numquam ante se habeat proprium vocale syllabae, in qua est, quoties in litteris בּ גּ דּ כּ פּ occurrer dagesch in syllaba, quam antecedit vocale proprium,

prium, toties habendum est pro forti, quo tamen in casu has litteras sine adspiratione pronunciant (§. praec.)

§. LIV. Dagesch forte, quod praeter primum suum finem (§. 46.) alio modo ad linguae perfectionem aliquid conferre potest, sapienter imprimitur (§. 76.); hinc fecerendae significationis causa adsumatur. *Istud dagesch si est in litteris initialibus, adeoque peregrinum (§. 51.) quando est post vocem, quae cum illa, cuius est, per makkeph copulatur, DACHIK; quae non ita copulata est, ATHEMERA-CHIK audit.*

§. LV. RAPHE est punctum diacriticum significans litteram, cuius est, esse sine dagesch vel mappik pronunciamdam; hinc omnis littera, quae vel dagesch leni, quod alias recipere potest, vel mappik possibili caret, vel propter raphe sine illis est pronuntianda, raphata dicitur, raphe ponatur nec ne.

§. LVI. TONVM habet syllaba, cuius sonus est maxime intendendus.

§. LVII. METHEGH est punctum diacriticum vocali propter tonum adiiciendum.

§. LVIII. MAKKEPH dicitur punctum diacriticum, quod est signum toni absentis a voce, cui postponitur.

§. LIX. Quum tot in oratione sint syllabae, quot in ea sunt vera vocalia (§. 1. 33.) 1) vocale per se syllabam potest constituere, 2) vocale unum cum consono uno iam absoluit syllabam. (§. cit.) Prioris generis syllaba potest dici ABSOLVTE SIMPLEX; posterius autem iam est COMPOSITA.

§. LX. Syllaba absolute simplex in lingua ebraea non existit, sed omnes sunt compositae, ita quidem ut vocalia syllabas ingredientia sint ab initio modificata. (per exp.)

§. LXI. Quum modus, quo aliquid mutatur, si non sit vnicus, vocetur compositus; sonus ab initio et fine modificatus dici potest SYLLABA COMPOSITA; quae vero hac ratione non est composita, SIMPLEX. Ergo in orati-

one ebraea syllaba simplex ab initio tantum modificatur. (§. 60.)

§. LXII. Cuilibet consono per schua mobile non conexo cum alio, simplex competit mora. Si vero duo consona ob schua conjunctim pronuncianda occurrunt, dimidiata cuilibet tantum competit mora, cuius rei ratio in celeriori pronuntiatione est quaerenda.

§. LXIII. *In syllaba simplici simplex est consonorum mora.* Syllaba simplex constat vocali ab initio tantum modificato (§. 61.) modificatio haec vel fit vno, vel pluribus consonis (§. 1.) si prius, unica consonorum est mora (§. 62.); si posterius, haec consona, dum vnum vocale modificat et quidem ab initio (§. 61.), per schua mobile erunt conjuncta (§. 35.) quae vero cum unica consonorum habeant moram (§. 62.) in syllaba simplici simplex est consonorum mora.

§. LXIV. *In syllaba composita duplex est consonorum mora.* Syllaba composita est, cuius vocale ab initio et fine est modificatum. (§. 1. 61.) Ergo punctum vocale ante et post se habet consonum non quiescens (§. 1. 8.) quumque quodlibet eorum habeat moram: (§. 62.) in syllaba composita sunt duae consonorum morae.

§. LXV. *Syllaba, in qua est simplex consonorum mora, est simplex.* Si negas: fit composita, (§. 61.) hinc duplex erit consonorum mora (§. 64.) Quod cum sit contra hypothesin, adeoque absurdum; syllaba, in qua est simplex consonorum mora, est simplex. Propositio haec quum simpliciter possit conuertere (§. 63.) definitionis loco haberi poterit.

§. LXVI. *In syllaba composita nec plures sunt nec pauciores quam duae consonorum morae.* Si essent plures, illae vel orirentur ex modificatione vocalis ab initio facta, vel a fine, vel ab ambabus simul (§. 61.); si primum, haec consona essent per schua conjuncta (§. 35. 36. 38.) quibus unica est temporis mora (§. 62.); si secundum, eadem est, quae erat ratio remoti membri primi; hinc nec tertium locum inue-

inuenire potest. Ergo in syllaba composita non sunt plures quam duae consonorum morae. *Quod erat unum.* Nec pauciores esse possunt; fac enim esse pauciores, non erunt in omni syllaba composita duae consonorum morae, quod quum repugnet (§. 64.): in syllaba composita non pauciores sunt quam duae consonorum morae. *Quod erat alterum.*

§. LXVII. *Syllaba, in qua sunt duae consonorum morae, est composita:* non enim est simplex (§. 63.) ergo est composita. (§. 61.) Corollarium hoc quum simpliciter possit conuerti (§. 64.) instar definitionis considerari potest.

§. LXVIII. Vocale longum est in syllaba simplici, in composita breue, nisi utrobique adsit tonus vel methegh. (conf. §. 98.)

§. LXIX. *Si tonus (§. 56.) est in syllaba vocis ultima, VOX dicitur MILRA; in penultima, MILLEL.*

§. LXX. Syllaba composita habere debet vocale breue, nisi adsit tonus vel methegh (§. 68.) methegh vero cum sit propter tonum (§. 57.) non erit vocali adiiciendum, vbi potest esse tonus, qui per linguam ebraeam potest esse in vocis ultima (§. 69.); hinc si in syllaba composita finiente sit vocale longum, vox erit milra. (§. 68. 69.)

§. LXXI. *Vox, cuius ultima syllaba simplex est, atque habet vocale breue, est milra (§. 68. 69.) demonstratio fere eadem est quae theorematibus praecedentibus.*

§. LXXII. Vocalis longi sonus cum sit prae sono vocalis brevis efferendus (§. 32. 33.) et syllaba, cuius sonus prae aliis est intendendus, tonum habeat (§. 56.) optime fieri potest, ut syllaba, cui est longum vocale, habeat tonum, cui breue, eo careat, nisi (§. 71.) aliaeque obstant rationes.

§. LXXIII. *Vox bisyllaba habens vocalia breuia, quae non est §phi 71. est millel.* Penultima enim vel est simplex vel composita; si prius aut habere debet methegh aut tonum (§. 68.) methegh vero cum sit propter tonum (§. 57.), et penultima per linguam ebraeam tonica esse possit (§. 68.), sequitur ut tono afficiatur; si posterius, ambae syllabae

aequales habent moras (§. 33. 68. 71.); hinc eodem iure, quo vox dicitur milra, millel esse potest, nisi aliae accedant rationes. (§. 71.)

§. LXXIV. VOCES EIVSDEM QUANTITATIS dicuntur, *quarum syllabae aequalibus constant moris.* Ergo voces eiusdem quantitatis sunt 1) quarum syllabae omnes sunt α) simplices et vocale longum habent, (§. 33. 63.) β) compositae et vocale breue habent (§. 33. 64.) 2) quarum syllabae sunt mixtae, i. e. nec merae simplices, nec merae compositae, ita tamen, ut simplex habeat longum vocale, composita breue. (§phi cit.)

§. LXXV. Voces eiusdem quantitatis, quum tonum necessario nec in syllaba ultima nec in penultima habeant (§. 68. 74.) atque utrinque illo affici possint, propter pronunciationem ebraeorum celerrimam *utiliter in ultima habent.*

§. LXXVI. TONVS RETRAHITVR *si est in penultima, et DEMITTITVR, si est in ultima, repughante utroque ordinariis de tono regulis.*

§. LXXVII. Sapientis est, ut simplicibus et fecundis, quae eligit, mediis tot obtinere studeat fines, quot simul esse possunt. Tonum ergo, si retractione illius confusio quaedam et tonorum collisio evitari potest, sapienter retrahunt ebraei.

§. LXXVIII. Punctum vocale, si est in syllaba composita tono vel methegh destituta est signum vocalis brevis kametz hharuph. (§. 33. 68.) si est in syllaba simplici adposito methegh, vocale breue esse potest (§. 68.) atque est sequente littera gutturali cui vel ipsum kametz hharuph subiectum est.

§. LXXIX. Schua, quod est post longum vocale, cuius syllaba est tono destituta, est ab initio syllabae: si negas; sit ab eius fine, hinc syllaba erit composita, (§. 60. 61.) quae tono destituta, longum vocale respuit, (§. 68.) quod contra hypothesein; ergo est ab initio syllabae; hinc schua, quod est post longum vocale tono destitutum, est mobile. (§. 39.)

§. LXXX.

§ LXXX. *Schua, quod est post longum vocale, cuius syllaba est tonica, si eius consonum vocale a fine modificet, quatuor erunt morae, (§. 33. 60. 61. 64.) quae tonicam constituunt; (§. 68.) hinc tale schua esse potest quiescens. (§. 35.)*

§ LXXXI. *Schua, quod est post breue vocale, tono et methegh destitutum, si esset a syllabae initio, vocale breue esset in syllaba simplici tono et methegh destituta, (§. 61.) quod cum sit absurdum, (§. 68.) littera eius vocale modificata a fine, atque ipsum est quiescens. (§. 35. 60. 61.)*

§ LXXXII. *METHEGH (§. 57.) ADSTRICTVM est, quod adponitur vocali syllabae simplicis: quod est in syllaba composita, dicitur LAXVM; quod ad schua litterae vocis initialis est, Gaaia f. גַּאִיָּא. Methegh adstrictum vocalis brevis dicitur MAARICH, quod si est cbireck, ab illo quoque denominatur.*

§ LXXXIII. *Quum in polysyllabis syllabas a tonica remotas, in celeri sermone citius quam fas est, pronunciare soleamus, non inutile esse videtur, si aliquo signo malo huic praeueniamus. Iam vero quum in lingua ebraea syllabae non tonicae celeriter sint pronunciandae, vocali tertio vel quarto ante tonum signum adiiciendum erit, quo ad attentionem admoneamur; quod cum fiat propter tonum, tertiae vel quartae ante tonum methegh utiliter adiicitur. (§. 57.)*

§ LXXXIV. *Ergo syllabae simplicis vocali longo tertio vel quarto ante tonum methegh adstrictum utiliter adscribitur. (§. 82. 83.)*

§ LXXXV. *Syllabae simplici tono destitutae, cuius vocale est breue, maarich est adiiciendum. Si negas: aut non habere debet maarich, aut non adstrictum, aut prorsus nullum methegh, (§. 82.) quum vero de simplici syllaba, cuius vocale est breue, sermo sit (per hypoth.); methegh adstrictum et quidem maarich adesse debet, si necessaria tamen methegh praesentia sit demonstrata. (§. 82.) Atqui cum syllaba simplex tono destituta, longum vocale requirat, nisi adsit methegh, (§. 68.) syllaba vero, de qua loquimur, breui*

vocali constet, sequitur, vt laudatae syllabae breui vocali maarich adiiciatur. (§. 82.)

§. LXXXVI. *Si schua compositum sequitur immediate post breue vocale syllabae non tonicae; maarich erit vocali breui adiiciendum.* Schua compositum est mobile. (§. 37.) Ergo eius consonum non modificat breue vocale praecedens, (§. 35.) quumque aliud non antecedit consonum vocale a fine modificans (per hypoth.) atque syllaba tono careat, erit simplex tono destituta, cuius vocale est breue. Ergo maarich est adiiciendum. (§. 85.)

§. LXXXVII. *Syllaba, quam immediate sequitur littera, cui schua compositum est subiectum, est simplex, (§. 85.) si itaque nulla alia fiat mutatio, nisi vt schua compositum mutetur in vocale breue, syllaba manet simplex. (§. 61.) Negas? finge eam sola hac mutatione fieri compositam, tunc consonum illud, sub quo est schua compositum in vocale proprium mutatum et immediate sequens, modificabit vocale sequens e schua ortum, (§. 60.) et per fictionem etiam vocale antecedens, (§. 61.) quod cum fieri nequeat, nisi consonum bis ponatur vel interseratur aliud, (§. 60.) hoc vero hypothesei repugnet, syllaba supra laudata erit simplex: per consequens, si eius vocale sit breue, ipsaque tono destituta, maarich ei erit adscribendum. (§. 85.)*

§. LXXXVIII. *Vocale, quod immediate antecedit litteram fortiter dageschatam, modificatur a fine (§. 46. et per exper.) hinc syllaba, quae isto vocali constat, est composita, (§. 60. 61.) quod si vero dagesch forte pereat, cessat ratio, cur syllaba erat composita; hinc fit simplex. (§. 61.) Vocali ergo, si est breue, ipsaque syllaba tono destituta, maarich adiiciatur. (§. 85.)*

§. LXXXIX. *Si syllabam simplicem non tonicam, cuius vocale est longum, sequatur schua simplex, et proxime sequens consonum cum schua non sit notatum: fieri potest, vt quis istud schua habeat pro quiescenti, (§. 40.) vnde syllaba fieret composita (§. 35. 61.) et tonica, (§. 68.) quod vero*
quum

quum sit incommodum, (per hypoth.) vitandae confusionis ergo, vtiliter adponitur methegh adstrictum.

§. XC. Alternati affectiones, quum concipiantur in alternante, (§. 6.) *si vocale breue alternet pro longo in syllaba simplici ante schua simplex, opus est methegh adstricto.* (§. 82. 89.)

§. XCI. Posito determinante ponitur determinatum; hinc si in vna voce bis occurrat ratio ponendi methegh sufficiens, bis quoque erit ponendum. Ergo *ob duplicem causam duplex subinde methegh accumulatur in eadem voce.*

§. XCII. signum vocalis longi ante schua simplex, cum a signo vocalis brevis optime distinguatur per methegh (§. 78.) alia vero ratione vel difficillime, vel plane dignosci non possit, pessime hoc methegh necessarium omitteretur; hinc licet alias absit, et ex sola analogia sit supplendum, siue ex (§. 88.) eius praesentia concludenda, nostro tamen in casu numquam abiicitur.

§. XCIII. Quum *ad vocale tertium vel quartum ante tonum* vtiliter adponatur methegh, (§. 83.) *in syllaba composita methegh laxum ei erit adiiciendum.* (§. 82.)

§. XCIV. Punctum diacriticum, quod propter tonum in alia syllaba existentem adiicitur, significat, pronunciationi alicuius vocis esse adrendendum; (§. 56.) hinc si *post schua initiale sequatur syllaba pronunciata difficilis*, נְעִיבָּ *ad hoc schua adiici potest.* (§. 57. 82.)

§. XCV. Quum in lingua perfecta sit numero studendum, sequitur, vt omne, quod illi contrariatur, quantum fieri potest, caueamus. Iam vero si complures voces monosyllabae se inuicem excipiant, quarum vnaquaeque ordinarie haberet tonum, continuo vocis audiretur intensio; (§. 56.) hinc aurium voluptas, quae ex inaequalium sonorum mixtione oritur et numerum parit, negligitur. Ergo *makkeph*, cum huic incommodo mederi possit, (§. 58.) *vo- ces monosyllabas vtiliter copulat.*

§. XCVI. Si post vocem milra est millel bisyllaba, hae voces ratione toni possunt considerari vt monosyllabae. (§. 69.) Ergo makkeph vtiliter eas copulat. (§. 95.)

§. XCVII. Si qua vox cum sequente copulatur per makkeph, quae eius fuerit syllaba tertia, (si qua fuit) fit minimum quarta ante tonum, quae penultima, antepenultima. (§. 58.) Hinc de tali syllaba valet, quod de tertia vel quarta ante tonum natura tali demonstratur. Ergo *methegh laxum datur ad vocale breue in syllaba composita polysyllaborum, in tertia vel quarta ante tonum propter makkeph tale.* (§. 93.)

§. XCVIII. Syllaba simplex simplici constat consonorum mora, (§. 63.) composita duplici, (§. 64.); quumque illa habeat vocale longum, haec breue, nisi vtroque adsit tonus vel methegh (§. 68.) atque omnis syllaba ebraea vel sit simplex, vel composita, (§. 61.) sequitur, vt *quaelibet syllaba ebraea triplicem requirat temporis moram, nec plures integras, nec pauciores, (§. 33.) nisi vtroque adsit tonus vel methegh.* (§. 68.)

§. XCIX. In composita syllaba tono destituta, quum longum vocale esse nequeat, nec breue in simplici, nisi adsit tonus vel methegh: (§. 68.) *quoties sine tono aut methegh longum vocale foret in syllaba composita, aut breue in simplici, toties erunt mutanda illa vocalia.*

§. C. Syllabarum paucitas, quum sit perfectae linguae indicium, et quantum per alias linguae perfectionis regulas licet, obseruanda: *tono per incrementum vocis finale, e pristina sede moto (demisso) (§. 76.) danda est opera, vt pauciores fiant syllabae.*

§. CI. Si in deriuatis seruentur signa, ex quibus eorum possit cognosci primitium, eorum significatus multo facilius concipitur; immo quorundam absentibus his signis plane ignoratur. (per exp.) Ergo *primae originis indicium etiam in sono, quantum fieri potest, indicetur,*

§. CII. Id quod non solum, qua primam existentiam, sed etiam qua durationem ab ente quodam dependet, eo cessante perdurare non potest; si igitur eiusmodi inter aliquam vocis mutationem determinans, et ipsam mutationem tanquam determinatum concipiatur nexus; sequitur, ut cessante determinante ipsa cesset determinatio; hinc *cessante causa plerumque cessat effectus, etiam in esse suo constitutus*. Attamen vero quum non semper tam arctus inter omne determinans et determinatum sit nexus, illo pereunte, hoc non necessario vna interit.

§. CIII. Syllabae Ebraeorum quum omnes sint ab initio modificatae (§. 60.) prima itaque syllabae pars sit littera (§. 1.) *quando in voce non sola vocalia mutanda sunt, sed etiam litterae, a litteris fiat initium*.

§. CIV. *Abiecta littera mouenda punctum etiam vocale est tollendum*. Si negas; aut est sine consono pronuncian- dum, quod contra (§. 60.); aut praecedenti; aut sequenti litterae subscribendum. Si esset secundum, littera ista vel quiesceret, tunc punctum vocale respuit (§. 36.); vel esset mouenda (§. 55.); haec vocali iam est notata (§. 1. 8.); hinc nisi adsumere velles, quod paullo ante remotum est, primum disiunctionis membrum, nec membrum secundum, nec tertium, cuius eadem est ratio, quae erat secundi, adfirmari poterit. Ergo nova forsan littera est fingenda; quod vero quum fieret contra rationem; littera abiecta ut simul pereat punctum vocale, necesse est.

§. CV. *Punctum vocale littera abiecta tollendum*, si esset id, quod illi fuerat subscriptum, omnes partes syllabae perirent, quod esset contra (§. 101.); hinc *utiliter tollitur praecedens*; si vero littera schuata abiiciatur, §. citatus non obstat, quo minus quiescens schua subscriptum tollatur (§. 1. 35.)

§. CVI. Vocis partes ut ne intereant, utile est; quod si tamen aliae id suadeant rationes, excogitetur aliquid, quo idem possit effici, quod sublatum praestare debebat; hinc

Ebraei non facile aliquid sine facta compensatione tollunt (§. 49.)

§. CVII. Littera mouenda per schua cum sequente 1) non connexa, quum simplici gaudeat mora (§. 62.), atque per dageſch forte litterae impressum, nouum indiceitur consonum (§. 46.) quod per schua cum sequenti non connexionum aequalem habet moram (§. 61.); sequitur, ut *mouendam litteram abiectam forte posset compensare dageſch. (§. 9.)* Quae compensatio, licet etiam per longum vocale fieri possit (§. 33. 49.) nec non methegh (§. 68.) ad moram supplendam ponendum; conuenientior tamen illis erit, quia dageſch forte est signum litterae mouendae (§. 46.) 2) connexa, cum illa simul sumpta simplicem constituit moram (§. 62.) quumque littera per forte dageſch significata (§. 46.) vero non gaudeat vocali, sed schua: (§. 50.) laudatam quoque litteram posset dageſch forte compensare.

§. CVIII. *Dageſch forte mouendam litteram abiectam compensans, quae fuit a syllabae fine; est sequenti litterae imprimendum:* Syllaba enim, littera praesente, erat composita, quae illa abiecta, facta est simplex (§. 61.); iam vero forte dageſch compensans idem praestare debet, quod praestabat littera abiecta. (§. 49.) Ergo dageſch forte litteram mouendam abiectam compensans est sequenti litterae imprimendum. (§. 46.)

§. CIX. Littera, quae iubetur quiescere, quum amittat moram (§. 8. 32.) longum vero vocale duplicem habeat moram (§. 33.), si substituatur pro breui vocali, in quo quiescere debet, sublatam restituet moram. *Ergo quiescentem litteram compensat longum vocale (§. 49.) nec non methegh (§. 68.).*

§. CX. Si quiescens littera syllabam, dum mouebatur, (§. 8.) modificabat a fine, tunc longum vocale compensans (§. 109.) est praecedenti litterae subscribendum. Si negas, subiice istud sequenti litterae; non poneretur pro ponenda litterae abiectae mora; ergo non compensaret. (§. 49.)

Quod

Quod cum sit contra hypothesin; *longum vocale, quiescentem compensans litteram, est praecedenti litterae subscribendum.*

§. CXI. Excluso dagesch forti perit consonum (§. 46.) quod si simplicem habuerit moram (§. 62.) dagesch exclusum compensatur per longum vocale (§. 33.) item per methagh in syllaba non tonica breui vocali antecedenti adiiciendum. (§. 49.)

§. CXII. Quae vocem intrinsecus mutant, quum maioris sint momenti, quam quae extrinsecus (§. 22.); inuerso ageret ordine, qui de extraessentiali mutatione prae essentiali esset sollicitus: hinc litterae *praeformativae et affirmativae prius absoluantur, quam ad praefixas et suffixas progredimur.* (§. 24.)

§. CXIII. Suffixae litterae quum vocem augeant a fine (§. 24.) et toni sedem saepius mutant, quod patet e litteris eas constituentibus, collata doctrina de sede toni, *suffixis adpositis deueniatur ad praefixas.* (§. 100.)

§. CXIV. Si *praefixae voci sint adponendae*, rei naturae conuenientius agere videtur, qui eam, *quae voci est propior, prius adponit, quam illam, quae remotius distat.*

§. CXV. *Voce a fine crescente prima semper cura sit de sede toni.* Vocis enim syllabae tunc sunt minuendae (§. 100.) quod quum aliter fieri nequeat, nisi pauciora reddantur vocalia propria (§. 1. 38.) cognita vero toni sede, diiudicari possit, an haec vel illa syllaba hoc vel illud recipiat vocale (§. 68.): prima cura de sede toni sit, necesse est.

§. CXVI. Vocalium mutatio ab vno eorum debet initium capere; quumque nulla possit adsignari ratio, cur non fiat a vocis primo: *vocalium mutatio incipiat ab illo, quod a tono distat longissime, ordine progrediendo deinceps ad reliqua.*

§. CXVII. Punctum vocale, quod est in composita syllaba, si mutaretur in schua, duo proxime sequerentur schuam, (§. 8. 35. 61.) prius eorum quiescens esse nequit, licet

consonum proxime antecedens proprium habeat vocale et sit in syllaba simplici; (§. 61.) fac enim id esse: syllaba proxime antecedens fieret composita, (§. cit.) cuius vocale vel fuerit longum vel breue: si prius (loquimur vero de syllaba tono destituta,) (§. 68.) longum vocale persistere nequit; si posterius, aderit merhegh (§. 83.), quo posito non requiritur schua quiescens (§. 81.). Ergo schua prius est mobile, posterius itidem (§. 40.) syllaba inde oriunda, quum pronunciatu sit difficilis, *vocale, quod est in composita syllaba, utiliter in schua non mutatur*: aut si fingere velis, syllabam proxime antecedentem iam fuisse compositam, tria constitues schuaim proxime sequentia, quorum duo sunt mobilia, (per demonstr. et §. 61.) quo pronunciationis non diminuitur difficultas: (§. 8.) aut si addam, syllabam fuisse vocis primam, dua schuaim mobilia erunt concipienda, (§. 39. 60.) hinc eadem est difficultas. Ergo *quaecunque regula vocale tradit in schua corripendum, intelligendum de vocali in syllaba simplici.*

§. CXVIII. Longum vocale compensans (§. 109. 111.), si mutaretur in schua, compensatio tolleretur (§. 49), sine qua Ebraei non facile aliquid tollunt (§. 106.). Ergo *vocale compensans in schua non mutetur* (§. 17.); quumque vocale, quod quiescentem praecedat litteram, vel exclusum dagesch includit, compenset (§. 109. 111.) in schua illud non est mutandum.

§. CXIX. *CORRIPI* et *ALLEVARI* dicitur vocale, cui demitur mora; cui vero additur, *ELEVATVM* et *PRODVCTVM* vocant; hinc breue vocale non nisi in schua potest corripui, longum vero in breue et schua (§. 17. 91.); contra breue tantum potest eleuari in longum, schua autem in vtrumque. Longum vero vocale non potest eleuari, vt schua non corripui. (§phi cit.)

§. CXX. *Compositae syllabae tono destitutae vocale longum vel est corripendum* (§. 99. 119.), quod fieret in breue *vocale,*

vocale, (§ 117. 119.) cognatum (§ 101.); vel cum *methegb* notandum. (§ 68.)

§. CXXI. Breue vocale in simplici syllaba tono et *methegb* destituta persistere nequit (§ 99.); hinc vel eleuetur (§ 33. 68. 119.); vel syllaba fiat composita, duplicando sequens consonum per forte *dagesch* (§ 46.); vel vocale notetur cum *methegb* (§ 68.); vel corripitur in *schua* (§ 119.). Quae omnia etiam de breui vocali syllabae compositae in simplicem reductae valere, nemo non perspiciet.

§. CXXII. Syllabarum diminutio, quum sine vocalium correptione vltima fieri nequit (§ 1. 17. 38. 119.), syllabae vero, crescente a fine voce, sint minuendae (§ 100.); sequitur, ut ob finale vocis incrementum, quae possunt, corripiantur vocalia

§. CXXIII. Quum vocum radices, quae alias facile possunt confundi, melius dignoscantur, si quarundam deriuatiuarum retineantur vocalia, aliarum vero alleuentur (§ 119.); haec differentia, ut obseruetur, vtile est: quae ergo in iis quoque est obseruanda vocibus, quae quae litteras sunt similes, qua significatum vero differunt.

§. CXXIV. Vocale, quod est post mobile *schua*, si alleuetur in *schua* (§ 119.), duo proxime sequerentur *schuaiim*, quae essent mobilia (§ 40.); quo vero, quum difficilior vocis oriatur pronuntiatio (§ 117.), quae linguae perfectioni officit: *vocale praesertim a tonica secundum, si schua mobile id praecesserit, ne corripitur in schua.*

§. CXXV. Syllabarum diminutio, quum sit propter vocis quaerendam breuitatem instituenda; *monosyllabica* vero nomina iam sint breuissima, eiusmodi vocis vocale hanc ob rationem non est in *schua* corripendum (§ 119.), licet finale accedat vocis incrementum, praesertim si vnica augeatur syllaba (§ 102.).

§. CXXVI. Breuia vocalia in syllaba simplici tono et *methegb* destituta esse nequeunt (§ 99.); hinc corripiantur in *schua* (§ 121.); vel eleuentur (§ 119. et § phi cit.): (in primis, si duorum *schuaiim* mobilium proxime sequentium,

vnum sit in longum vocale eleuandum (§. 119.): posterius *accedente plurali nominum terminatione*; prius vero *alio finali vocis incremento obtineat*.

§. CXXVII. Breuia vocalia, quae *accedente plurali nominum terminatione eleuantur* (§. 126.), optime producuntur in cognatum longum. (§. 101.) Ergo *patach et segol in kametz* (§. 33.); quumque *breue cbireck*, quod est in substantiuorum formis פִּרְיָ et בֵּיתָ sit pro segol, (vide sis Clar. SIMONIS Arcanum Formarum cet. §. 338. 364.) *eodem modo potest eleuari*.

§. CXXVIII. Vox *millel*, quae post finale vocis incrementum, tonum in ea retinet syllaba, qua fuit ante factam mutationem, *vocale in syllaba tonica ne corripiat* (§. 119.) *in schua*: hoc enim, si fieret, tonus esset demittendus, (§. 1.17. 56. 76.) vnde syllaba non maneret tonica. Quod quum sit contra hypothesein, vox ista, priori vocali manente, posterius in schua corripiat.

§. CXXIX. *Schua* vel est *ortum e corrupto vocali*, vel non; hoc dicatur *PRIMITIVVM*, illud *DERIVATIVVM*.

§. CXXX. *Schuaiim mobilia*, quae proxime sequuntur, *CONCVRVNT*. Qui concursus cum syllabae pronunciationem difficiliorem reddat (§. 36. 59.), adeoque linguae repugnet perfectioni: eorum vnum eleuetur (§. 119.); quumque nulla adsit ratio, ob quam secundum eleuatur prae primo: *duorum schuaiim concurrentium prius producat*.

§. CXXXI. *Schua eleuandum* (§. 130.), si mutaretur in longum vocale, sine ratione fieret saltus, quum breue iam sufficiat vocale, per litteram, cui aliud subiectum fuerit schua, modificandum. (§. 60. 61. 68.) Ergo *eleuetur in breue vocale*. (§. 119.)

§. CXXXII. *DERIVATIVVM* si sit eleuandum, *schua eleuetur vel in id, ex quo ortum est* (§. 129.), si fuerit *breue*, (§. 131.) si longum, in *breue simile* (§. 101.), quemadmodum

modum et ipsa breuia in alia similia possunt mutari (§. 6.): nulla enim est ratio, quae vocali primo vel ei simili aliud praeferre iubeat. (§. 101.)

§. CXXXIII. *PRIMITIVVM schua eleuandum*, quum e nullo sit ortum vocali (§. 129.), in primitium vocale eleuari nequit. Litteras vero, sub quibus duo schuaim concurrunt, pronunciare conanti, quum *tschirek* occurrat sonus; (per exp.) ob defectum determinationis ad aliud, id *breue adsumatur vocale*. (§. 131.)

§. CXXXIV. Quiescibiles litterae, quum praecedente vocali, in quo possunt commode quiescere, actu etiam quiescant (§. 14.); quiescentes vero respiciant schua (§. 36.), *schuaim concurrentium*, posterius si sit sub littera, priore in *chirek* producto, erit *rollendum*. (§. 14. 33.)

§. CXXXV. *Primitium schua* ordinarie quidem eleuatur in breue *chirek* (§. 133.), quod vero, quum sit sonus omnium tenuissimus, sub *gutturalibus* non aequè bene ponitur, ac *segol* (§. 5. 33.)

§. CXXXVI. *Schua correptum e tsere* in id mutari nequit. (§. 33. 131.) Ergo *eleuetur in segol*. (§. 132.)

§. CXXXVII. *Schua correptum e Cholem*, in *kametz hhatuph* erit eleuandum (§. 38. 131. 132.); illud vero *schua eleuandum*, quod antecedit alterum *schua e cholem correptum*, in *kametz hhatuph* potest produci. (§. cit. et 101.)

(§. CXXXVIII. Quiescibilia, dum quiescere iubentur, id praecedat vocale, in quo commode quiescere possunt (§. 14.); *schua* vero *ortum e patach*, quod est ante *Iod*, si in *patach* illud produceretur, (§. 19. 132.) *tsch* *Iod* requisitum non praeiret vocale. (§. 33.) Ergo pro illo simile, in primis qua sonum in composita syllaba, alternet *segol* (§. 6.) quo facto ob quiescens *Iod segol* in *tsere* est mutandum. (§. 33. 109.)

§. CXXXIX. *Vau* cum etiam pertineat ad quiescibilia (§. 14.), si ei antecedit *schua ortum e Kamez*, non producat, ut alias fieri debet in *patach* (§. 33. 131. 132.); sed ob similes rationes (§. 138. allatas) in *cholem*.

§. CXL.

§. CXL. Compositum schua est mobile (§. 37.) uti etiam simplex, quod proxime sequitur: nam nullum antecedit vocale, per quod eius littera posset moueri (§. 35.); hinc prius est in breue analogum eleuandum (§. 130. 131.); compositum vero schua, cum ad vocale accedat (§. 37.), atque abiecto chateph fiat verum vocale, (§. 35.) commode in id eleuatur (§. 119.); hinc *schua compositum ante simplex abiiciat chateph.*

§. CXLI. Compositum schua, si cum alio ita occurrat in eadem voce, ut facto simplici, possit esse quiescens, utiliter abiicit suum vocale: primum enim pauciores fiunt syllabae, quam si produceretur (§. 1. 38. 119.); deinde methegh alias necessario requisitum, abesse potest, nam vocale antecedens, quia est in composita syllaba (§. 61.), (puta non tonica) est breue (§. 68.). Ergo *schua compositum, quum quiescere potest, abiiciat vocale.*

§. CXLII. Si ob compositum schua secundum §. 138. productum, voces quae sonum fierent simillimae, quae tamen quae sensum sunt diuersae, euitandae confusionis causa, alio modo eleuetur.

§. CXLIII. Simplex schua mobile, quod proxime est ante compositum, cum hoc concurrit (§. 37. 130.) Ergo *est eleuandum*, (§. 131.) quod si sit primum, ante gutturalia eleuetur in id, quo illud sub gutturali iam est compositum (§. 133.); quod si vero redeat schua compositum in simplex, prius secundum §. 134. potest produci, quod fit, quando gutturalem sequitur Iod. (§. 14.)

§. CXLIV. E tribus tamen schuaiim concurrentibus potest eleuari vel medium, vel primum: nam utroque modo pronuntiationis tollitur difficultas. Si producis primum, secundum fac quiescens, quod esse potest, si fuerit simplex: quia eleuatur in breue vocale (§. 35. 37. 68. 131.); quumque post tertium non sit quartum (per hyp.), illud fac mobile, si non est in vocis fine (§. 40.), (hoc enim est quiescens (§. 41.)): secundum vero eleuari placeat, primum esse potest mobile

et

et tertium quiescens, si fuerit simplex (§. cit.), si quatuor concurrant, nec sequatur quintum: eleuetur secundum, quo primum erit mobile, tertium quiescens, quartum vero, si sequatur vocale, mobile. (§phi cit.)

§. CXLV. Gutturalium pronuntiatio, quae omnium est difficillima (§. 5.) subiectis vocalibus fit facilior (per exp.): hinc quantum fieri potest haec linguae obseruetur perfectio; quumque si pro schua simplici adsumant compositum, vocis non multiplicentur syllabae (§. 17. 35. 59.), et litterae gutturales sic melius possint pronuntiari (§. 37.) *cum schua notandae simplex utiliter respuunt, et pro eo usurpant compositum* (§. 100.)

§. CXLVI. Gutturalium a vocis fine modificantium non aequae difficilis est pronuntiatio ac earum, quae cum sequenti littera vna id modificant (per exp.) vtraeque tamen quum sint mouendae (§. 8.) proprio vocali destitutae (§. 59. 61.) sunt cum schua notandae (§. 36.). Ergo litterae gutturales cum schua mobili notandae, magis requirunt compositum (§. 37.) quam illae, quae habent schua quiescens (§. 35. 40. 145.)

§. CXLVII. Simplex schua, quod est in compositum mutandum, mutetur in id, quod ordine est prius, nimirum in primis si ex kamez vel patach fuerit ortum simplex (§. 101.); pro quo tamen ob euitandam confusionem etiam esse potest; simplex vero schua si fuerit ortum e cholem utiliter adsumitur (§. cit.)

§. CXLVIII. Quiescens schua in compositum mutandum, in id quidem potest mutari, quod simile est vocali, e quo quiescens fuerit ortum (§. 133.); si vero antecedit vocale, e quo quiescens possit componi, nihil obstat quo minus id adsumatur vocale, quum hac ratione maior vocis qua sonum seruetur similitudo, quam si ex alio componeretur vocali (§. 101.) Quod si vero tale non praecesserit vocale, e quo schua possit componi, prior componendi obseruetur modus, ita tamen, ut propter euitandam confusionem schualium inter se permu-

rentur; quumque facta hac quiescentis schua in compositum mutatione cesset ratio, cur in concursu schuaiim adsumatur chirek (§. 133.), pro illo substituatur vocale, sequenti schua composito, simile (§. 102.).

§. CIL. Cessante causa non semper cessat causatum (§. 102.). Ergo *composito schua in quiescens redeunte, punctum vocale*, quod ob compositum schua sub praecedente ponebatur littera, nihilominus *manere potest*. Schua vero compositum toties redibit in simplex, quoties breuitatis in scribendo habetur ratio (§. 100.).

§. CL. *Aleph et Iod puncto vocali vero notata, illo reiecto ad praecedentem litteram, quum possint quiescere (§. 13. 16.): sub praecedente littera schua respuunt, et in huius locum vocale sibi adiiciendum collocant, quiete sibi ipsis inducta (§. 14. 36.).*

§. CLI. Quum haud contemnenda sit linguae perfectio, qua aurium voluptas producitur, maior quoque alicuius rei perfectio sit, quo plura sint varia, eaque consentientia; sequitur, ut in perfecta lingua praeter cetera eius indicia, euphoniae, quantum fieri potest, habeatur ratio (§. 29.). Aurium vero voluptas, e lingua petenda, cum a sono dependeat, atque vocalia sermonis sonum constituent (§. 1.), haec ut tam varie misceantur, quantum per reliquas linguae perfectionis regulas licet, utile est. Vnde vocalium ob solam euphoniā alternatio suo non destituitur fundamento, quod tamen in specialioribus, immo singularibus casibus melius potest determinari.

§. CLII. Syllaba tono adficienda, cum intensiorem prae aliis requirat sonum (§. 56.): vocale breue et schua optime possunt eleuari (§. 32. 119.) in analogum longum (§. 101.); hinc *et in, in*; quumque littera schuata sine vocali proprio sonum non habeat (§. 1. 17.), ad finem hunc obtinendum, breue iam sufficit vocale (§. 33.): unde schua primum in *τῷ* chirek simile potest produci (§. 6. 133.); de-

riua-

riuatum vero in id, ex quo ortum est (§. 132.); quod si fuerit, amplius eleuetur in (per antec.)

§. CLIII. LITTERA HEEMANTICA vocatur, quae essentialiter seruiens est pars nominis; hinc nomen, in quo talis occurrit littera, dicitur HEEMANTICVM et AVCTVM; quod vero non est auctum, dicitur NVDVM. Vtraque autem suae originis sequantur naturam (§. 101.).

§. CLIV. Nomen, cuius primitium ex solis constat radicalibus, originis suae potest sequi naturam sine vlla antecedente littera heemantica; hinc esse potest nudum, (§. 153.) ne tamen cum primitiuo suo confundatur, mutet vocalia: cuius vero respectiue primitium habet litteram essentialem seruientem, nudum esse non potest, (§. cit.) ergo auctum: cuiuslibet vero deriuationis veritas per conuenientiam significatus et aliarum notarum cum sua origine potest explorari.

§. CLV. Nomen e diuersis radicibus ortum dicitur COMPOSITVM; quod non est compositum, SIMPLEX.

§. CLVI. Nomina composita, quum longiora esse soleant, linguae perfectioni non conueniunt: Ergo non facile sunt recipienda.

§. CLVII. Femininum a masculino deriuandum, signo quodam ab hoc erit distinguendum (§. 1.), quumque נִיִּי indicet femininum genus, ad id adhibeatur. Iam vero cum vocum breuitati sit studendum, (§. 156.) non tota vox, sed quaedam littera sumatur et quidem הִי 1) ob defectum rationis ad aliam, cum haec sit vocis prima 2) נִי sumi non potest, quia a fine non facile seruit (§. 21.) 3) vero in vocis fine addita aliud quid indicat (quod infra patebit); hinc הִי ceteris praeferatur et quidem praeuio kametz, quia תִּי est magis cognatum (§. 12.) in quo commode quiescere potest (§. 15.); quod tamen הִי varias ob causas in certis nominum formis in simile potest transire הִי.

§. CLVIII. Femininum nominum genus pro signo habet הִי, (§. 157.) hinc masculino, si femininum ex illo oriri

debet, ך addatur. Quod si vero iam habuerit ך, istud ך, quoniam in commoda est quiete, quiescit immo perit (§. 14.) hinc etiam eius vocale tollitur (§. 104.), ad antecedentem litteram non reiciendum, quia vocis origo non aeque facile cognosceretur. (§. 101.)

§. CLIX. ך in chirek aegre quiescit (§. 15. 33.) hinc *masculino in ך exeunti ad femininum formandum* adiici nequit; unde *mutetur in ך*: (§. 157.) aut si ך sit retinendum *litterae ך dagesch imprimatur* (§. 120.): tonus enim ob essentialem vocis mutationem utiliter quoque in ea est syllaba, qua illa afficitur. (§. 22. 57.)

CLX. Sit femininum e masculino, quod in litteram mouendam desinit, formandum per litteram ך, ei est subiiciendum vocale, ut vocis flexio in sono agnoscatur (§. 1. 8.) quumque ך fit pro ך (§. 157.) eius quoque adsumi poterit vocale; hoc vero positum quum sit pro chirek (§. 157.) cessante nunc ratione huius mutationis, ipsa quoque cessare potest mutatio. (§. 102.) Iam vero si punctum praecedens sit e, illi ך chirek facile poterit adcommodari, imprimis cum chirek, quod est in composita syllaba, medium tueatur inter i et e sonum (§. 33.) e vero proxime antecedens si fuerit ob vocis incrementum finale, ne nimium in ea pronuncianda consumatur temporis; alleuetur in. (§. cit.)

§. CLXI. Pluralem nominis numerum formaturus distinguat eum ab illo, quem dicunt singularem, idque eligat signum, quod huic rei maxime adcommodatum esse videtur. Hinc pronomina ך et ך, quibus ebraei pluralem numerum denotant, vocibus ita flectendis addantur. Iam vero ך non seruit in vocis medio (§. 21.) mutetur igitur in vnam litteram ך similium (§. 18.) ך vero ob eandem causam, quam ob rem ך sumi non poterat, alternare nequit (§. 6. 21.) Vau vero et lod quum vbiuis seruire possint (§. cit.) ob generum differentiam maximam adsumantur ambae. Hinc quod ad masculinum genus denotandum attinet,

rinet, cuius signum in plurium numero est םֿֿֿ erit םֿֿֿ י
 vero cum sit e quiescentium numero (§. 18.) quae libenter
 quiescunt, id ante se habeat vocale, in quo commode potest
 quiescere. (§. 14.) *Hinc quum chirek sit maxime cognatum*
טֿֿֿ י; pluralis masculini erit םֿֿֿ.

§. CLXII. Feminini generis numerum pluralem forma-
 turus pro םֿֿֿ adsumere debet םֿֿֿ (§. 161.) hinc י similem ob
 causam (§. cit.) quiescit in cholem (§. 14.) hinc erit םֿֿֿֿ, םֿֿֿ
 vero cum sit feminini generis signum (§. 157.), atque םֿ et
 םֿ unius organi consona (§. 4.), םֿֿֿ pro םֿ non solum sumi
 potest, verum etiam si sumis, a masculino plurium nume-
 ro in sono magis discernes. (§. 161.) *Ergo sic erit pluralis*
feminini םֿֿֿֿ.

§. CLXIII. Quum signi sit perfectio, si rei signatae re-
 spondeat: nominum, res natura vel arte geminas expri-
 mentium, ita flectatur numerus, ut ista earum qualitas sta-
 tim ex signo possit diiudicari; hinc e voce םֿֿֿֿֿ, quae
 duo sonat, tantum sumatur, quantum huic fini sufficit, ce-
 teraeque linguae perfectiones admittunt. Ergo nec sola ter-
 minatio םֿֿֿֿ (§. 161.) nec tota vox retineatur, ne vox nimis
 longa fiat (§. 156.) sed tantum terminatio םֿֿֿֿֿ voci flecten-
 dae adiungatur.

§. CLXIV. Pluralis feminini generis numerus iam ha-
 bet suum signum, quo a masculino genere eiusdem numeri
 distinguitur; (§. 162.) hinc quibus in singulari numero ad
 discernendum genus utebatur signis, iisdem nunc ad id
 opus non est. (§. 157.) Cesante ergo causa, quum ple-
 rumque quoque cesset effectus: (§. 102.) quae erant *feminini*
generis in unius numero signa, ante terminationem plura-
lem abiici possunt, in primis, ne vocabulum ipsum fiat ni-
mis longum. (§. 156.)

§. CLXV. Quibus vero in vocibus, seu in quarum fle-
 xionibus, hae non reperiuntur discernendi rationes, in illis
 cum causa remanendi non cesset, manet effectus; hinc
 quum dualis numerus propria generis distinguendi nota

careat, (§. 163.) ם femininum non abiiciatur (§. 160.); quum tamen ם seruale (§. 20. 157.) in medio non seruiat (§. 21.), mutetur in simile ן (§. 157.): in monosyllabiciis vero quum altera deficiat ratio, (§. 164.) neque ob id ם aut ן femininum erit abiiciendum (§. 117.)

§. CLXVI. Ad polysyllabica quod attinet, posunt quidem illa flecti secundum (§. 164.) optime; sed quae in ם et ן terminantur ob nouam accedentem rationem paullo mutantur. (§. 165.) In causa haec sunt: Polysyllabica laudatarum terminationum si secundum (§. 164.) flecterentur, confusione cum illis, quae in ם terminantur, essent obnoxia, (§. 164.) quae ut euitetur confusio, simulque §. 164. aliquatenus satisfiat, abiiciatur quidem ן, remaneat vero vocale. Accedente iam terminatione plurali ם (§. 162.) vocis mutatio requiri videtur, (§. 164.) ut horum vocalium vnum pereat: verum hoc si fiat; aut penultimum aut ultimum esset extrudendum; quod si illud, confusio, quam euitare molimur, oriretur (§. 162.); si hoc, vocis numerus pluralis a singulari non possit distingui. Ergo consonum erit interponendum (§. 60.) hinc quod erat vocalis fulcrum moueatur (§. 1. 8.) atque per dagesch forte geminetur (§. 46.) (ob defectum rationis ad aliud quidpiam): ipsa vero vocalia longa in breuia erunt mutanda, chireck nimirum longum in breue, ם vero et ם in (§. 70. 120.)

§. CLXVII. Sunt quaedam nomina in ם exeuntia, quae in plurium numero ם in simile ם (§. 18.) mutant (per exp.). Quod si ergo polysyllabica in ם proprium fulcrum retinerent, non aequae facile ab iis, quae in ם exeunt, erunt discernenda, (§. 164.) ac si secundum polysyllabica in ם flecterentur, (§. 166) posito ם pro ם, quum eorum confusio cum hac forma sit tolerabilior.

§. CLXVIII. Iod ultimum, cui accedit terminatio pluralis, (§. 161.) nullo alio superueniente consono terminationis illius vocale modificare debet (§. 61. 161.); hinc antecedente breui chirek, syllaba penultima duas tantum habet moras,

moras, (§. 33. 63.) quae tamen non est tonica (§. 70. 161.). Ergo inter alias mutationes Iod adsumere potest dagesch, (§. 121.) seu potest, breui chirek in schua correpto, perire. (§. 14.)

§. CLXIX. E masculino םלש formaturus femininum, idque in plurium numero: nude adiiciat pluralis huius generis numeri signum (§. 164.) erit םלשׁ tonus est in vltima. (§. 70.) Ergo prius corripitur in schua, (§. 122.) posterius in kametz (§. 127.). Ex nominibus vero segolatis strictè sic dictis, si formentur feminina, voci םלש addatur ה, erit םלשה (§. 122.); hinc ob duorum schuaiim concursum prius eleuetur in םלשה: vel cum in syllaba composita ad sonum טז e accedat (§. 33.) et chirek quoque in composita syllaba mutuet sonum טז e, erunt tam inter se quam טז similia; hinc pro םלשה dici quoque poterit םלשה et םלשה, feminina tamen e nomine segolata orta. Ergo feminina ista in plurali (absoluto) sub secunda possunt recipere kametz, primo schuato.

§. CLXX. Status nominum absolutus et constructus, quum maxime differunt, (sunt enim inter se, vt dependens et huius principium) signis etiam diuersis *distinguuntur* optime (§. 11.); quod dum *punctorum mutatione* obtinetur, (§. 1.) litterarum vero mutatio, maiorem vocis ab origine sua inuoluat diuersitatem, illa mutantur. (§. 101.)

§. CLXXI. Nomen, quod est in statu constructo cum re-cto arctissime cohaeret; (§. 170.) hinc vel in vnain contrahantur vocem, vel ne vox nimis longa sit, (§. 156.) separatae quidem maneant, in punctatione tamen *considerentur*, vt vox vna: hoc enim est vtile. Vnde etiam fit, vt per makkeph aliquando connectantur. (§. 58.)

§. CLXXII. Kametz correptibile, quod est vocis per se spectatae penultimum, est, in statu vocis illius constructo, saltem in tertia ante tonum syllaba, (§. 171.) item *correptibile*, quod est ante kametz vel terminationem pluralem vocis

constructae, minimum est in tertia ante tonum (§. 38. et cit.) hinc sunt in schua corripienda. (§. 122.)

§. CLXXIII. *quod est ante* ^ו *si eius nomen aliud regat*, est saltem in tertia ante tonum, (§. 171.) hinc corripitur in schua (§. 122.) Iod vero quum aliquando schua sub praecedente littera respuat, atque in locum ^ו schua reiciat suum vocale (§. 151.), chirek vero, si fuerit in syllaba composita ad sonum ^ו e accedat (§. 33.): illud schua eleuari potest in *tsere*.

§. CLXXIV. Quum nomen regens s. constructum in punctatione vocalium consideretur atonum (§. 171.); *et in syllaba ultima composita istiusmodi vocis utiliter corripitur in* (§. 33. 68. 119.); similis quoque est causa, quam ob rem *ante ו mutantur in* (§. 33. 68.)

§. CLXXV. Fac ^ו fieri regens, erit in tertia, secunda saltem ante tonum; (§. 171.) hinc ambo corripiantur in schua (§. 122.): quum vero tunc fit schualim concursus, (§. 39. 130.) eorum prius eleuetur in ^ו (§. 130. 139.); hinc est ^ו.

§. CLXXVI. ^ו *afformativum femininum*, quum in vocis medio non seruiat, (§. 21. 24. 157.) *mutetur in statu constructo in simile ו* (§. 157. 171.)

§. CLXXVII. Terminationibus pluralis numeri ^ו et dualis ^ו nominum in regimine positorum mora utiliter demitur (§. 119. 171.); quumque littera *mem* sit labialis; (§. 4.) hinc pronunciationis celeritatem impediat; (per exp.) regens vero et rectum nomen utiliter, quantum fieri potest, combinentur, (§. 171.) *mem* pereat; ante vero, quam abiiciatur, in duali alleuetur (§. 122.); hinc tam pluralis, quam dualis constructorum terminatio est ^ו. quod vero ipsum ^ו, cum sit alius rei in fine vocis signum, ^ו *quiescat in simile* (§. 14.).

§. CLXXVIII. Si qua res sit determinanda, fieri id optime potest, combinando pronomen tertiae personae cum obiecto determinabili. Ne vero duarum istiusmodi vocum contractione, quae utilis est, (§. 171.) vox nimis crescat, (§. 156.)

156.) vocum הוּא, הִיא, הֵם et הֵן prima tantum retineatur, ceteraeque abiectae compensentur per forte dagesch, (§. 106.) הֵן vero puncto vocali carens, mouendum tamen, notetur schua simplici, (§. 36.) quod erit mobile, (§. 39.) (הֵן enim est a vocis initio); hinc in compositum mutandum (§. 145.): consonum vero illud per dagesch inclusum, (§. 46.) quum vocali sit destitutum, adeoque cum schua notandum, (§. 106.) mobili (§. 140.) efficiet schuaiim concursum; (§. 130.) quo fit, vt compositum schua antecedens cateph abiiciat (§. 140.); hinc הֵן apparet cum vocali, sed quonam? dum erat vox separata, habebat sua vocalia diuersis in vocibus וּ, אֵ; quodnam ergo ex illis est eligendum? אֵ schua compositum non constituit (per exp.), nec pro schua producendo poni poterit, cum הֵן, cui vocale chirek subiectum est, denotet aliquid in verbis: וּ vero et אֵ vocale breue, quod תֵּן אֵ respondet (§. 33.), schua quidem adsumunt, et aequali gaudent iure, vtraque tamen sub vna non possunt subsistere littera (§. 60.): hinc intercedat וּ, quod ob rationes supra allatas trans-eat in אֵ (§. 140.). Cui accedit ipsa naturae תֵּן הֵן demonstratiui ratio, in primis si homini, aliquo a nobis distante spatio, locus sit determinandus: quumque וּ proxime accedat sono תֵּן אֵ (§. 33.) id quoque aliquando adsumi potest (§. 6.); et si est ante gutturalem, quae dagesch forte respuit, potest eleuari in kametz. (§. 47. 110.)

§. CLXXIX. *Quod si relatiuum וְשֵׁן cum voce quadam ita sit connectendum, vt ambae euadant in vnam, reiectis ceteris litteris maneat vna: (§. 156.) quae esse quidem potest שֵׁן, modo non verborum temporis aliquam significaret personam: Ergo maneat וְשֵׁן, quum וְ sit semper radicalis, (§. 21.) sequenti dagesch forti, (§. 106.) praefigaturque suo vocali vel illi simili.*

§. CLXXX. *Suffixa nominibus singularis numeri substituenda SINGULARIA; pluralis numeri, PLURALIA; vocibus vero singularis numeri adponenda, SINGULARIVM; pluralis numeri, PLURALIVM dici solent.*

§. CLXXXI. η *Feminini generis* signum, quum non seruiat in medio (§. 21.) *accedente suffixo* vel erit commutandum cum alia littera, vel abiiciendum: hoc si fieret, generis periret signum (§. 157.) ex suffixo non diiudicandum, utpote quod non respicit ad genus vocis, cui adiicitur; sed ad eius, pro quo substituitur: hinc ad evitandam confusionem *mutetur in simile* η ; (§. 157.) *aliud vero* η *ob vocis breuitatem tolli potest.* (§. 156.)

§. CLXXXII. Nomina quibus accedunt suffixa posunt considerari in statu constructo. (§. 170.) Quae si sint in plurium numero, connectuntur cum suffixis pluralibus (§. 180.) hinc *terminationes masculinae pluralis et dualis numeri in nominibus possunt perire* (§. 102. 156.)

§. CLXXXIII. Nomina, quibus suffixa accedunt, quum possint considerari tanquam in regimine (§. 182.) et ultima corripiantur (§. 172.)

§. CLXXXIV. Praeterita et futura verborum tempora, omni qua fieri potest ratione, discernantur, utile est (§. 11.); hinc si praeter alias notas etiam ita distinguuntur, ut diuersa suffixis antecedentia adsumantur vocalia, pulcre obtinebitur finis. *Hinc praeteritum*, quum futuro prius sit tempore *ante suffixum* quoque *habet utiliter vocale a*, quod ordine prius ponitur; futurum vero, quod sequitur *e*.

§. CLXXXV. Radicales, ab *accedentibus suffixis*, ut melius distinguantur, utiliter clare efferuntur; hinc *scbua sub secunda radicali eleuari poterit*, (§. 17. 119.) *in vocale*, ex quo ortum erat; tunc, hoc, si fuerit breue, quando subsistere nequit, *producitur.* (§. 121.)

§. CLXXXVI. η *praeteriti*, quum in vocis medio non seruiat, (§. 21.) *accedente suffixo*, *mutetur in* η (§. 6. 24. 157.)

§. CLXXXVII. Suffixorum plurima incipiunt a vocali: si ergo accedant syllabae simplici, vnum vocalium perire debet, (§. 60.) nisi adsumatur consonum, (§. 60. 104.) quod tamen

tamen vocem longiorem redderet; (§. 156.) unde fit, ut *נ* secundae personae, singularis numeri, generis masculini, abiciat suum, quod in primis fieri debet, si accedens suffixum ex solo vocali constat.

§. CLXXXVIII. *נ* secundae personae singularis in feminino, ne cum illo, quod habet masculinum, (§. 187.) confundatur, suum schua conuertat in *chirek* breue; sic esset a rariori, *נִי* pro *נָ*.

§. CLXXXIX. Veteres ad discrimen *נִי* et *נָ* non satis adcurate adtendentes, accedente plurali secundae personae suffixo, nec diuersa formarunt ratione. Iam vero, quum *secunda persona pluralis*, praeter radicales litteras, iam habeat seruiantes, aliisque *accedentibus suffixis*, seruientium augeatur numerus, (§. 24.) ipsaque vox longior euadat (§. 156.), ne nimis excrescat, nec radix cognitu fiat difficilis (§. 101.), seruientia in voce minuantur, (§. 21.) vtile est: ea tamen lege, ut verbi personae maneat aliquod vestigium (§. 11.); hinc ex *נִי* abici quidem poterit *נ* praeuio puncto vocali (§. 105.); at, ne *נ* cum illo, quod signum alius personae atque numeri est, confundatur, remaneat aliud praeter hoc signum *נִי* simile quod erit e *נִי* (§. 46.); sed *נ* esse nequit, alias manere posset *נ*; hinc nec *נ*, *י* vero omnium erit aptissimum; potest enim quiescere, ut fulcrum vocalium *נִי* o et u (§. 33.): quod si tamen *נִי* o fieret fulcrum, posset confundi cum suffixo *cholem*; hinc melius *adsimitur* *י* vel eius *vocale breue*, (§. 33.)

§. CXC. Quum tot sint syllabae, quot in oratione sunt vocalia propria, (§. 1. 38. nullaque syllaba apud Ebraeos incipiat a vocali, sed omnes a consono (§. 60.) sequitur, ut si syllabae simplici accedat suffixum, praeuio vocali ornatum, vel eorum vnum pereat, (§. 61.) vel consonum adsumatur; (§. 60. 104.); hoc si fieret, nulla urgente necessitate vox excresceret, (§. 156.) quum abiecto puncto suffixi praeuio, citra confusio- nis periculum, omnis tollitur repugnantia; hinc fiat prius. Er-

go verbo in vocali terminato punctum ante suffixum alias requisitum ordinarie tollitur.

§. CXCI. Nomina indeclinabilia dicuntur PARTICVLAE. Quae si cum aliis vocibus connectantur ut seruientes sunt CONNEXAE et INSEPARATAE.; ceterae audiunt SEPARATAE et INCONNEXAE; sub quarum igitur numero ך et ם §. 178. et 179. iure comprehendi videntur; quum tamen sint pronomina, a particulis possunt distinguī.

§. CXCII. ם praefigitur per chirek breue sequente dagesch forti. Etenim haec particula orta est ex ם; iam ן etiam in aliis linguis accommodari solet sequenti consono; hinc per dag sch forte apud Ebraeos in illud mutari potest. (§. 46.) Punctum chirek potest manere dum iam adest; si vero forsan id abiicere placeret, mox redibit: nam notato ם cum schua simplici (§. 13. 18. 36.) est concursus schuaiim (§. 39. 107. 130.) vbi prius primitium mutatur in breue chirek (§. 133.)

§. CXCIII. ך interrogatiuum cum ך praefigitur: est enim mouendum (§. 8. 13.) hinc quum proprium non habeat vocale, est cum schua notandum (§. 36.) mobili, (§. 36.) quod sub gutturalibus transit in ך (§. 147.), si tamen est ante aliud schua mutari potest in ך (§. 146.); item si est ante litteram gutturalem non schuatam, tamen mouendam, ad facilitandam difficiliorem eius pronunciationem (§. 5.)

§. CXCIV. ך praefixum ex ך vel retinere potest punctum primum; vel illo abiecto schua recipere (§. 36.); vel schurek ante ך quum sic illa melius pronuncientur (per exp.): aut si est ante litteram schuatam, quia est concursus schuaiim (§. 24. 37. 39.) et ך est ex ך (§. 6. 140.); sed ante ך secundum §. 143. praefigendum. (§. 14.)

§. CXCV. ך CONVERSIVVM FVTVRI, quod futurum mutat in praeteritum, a ך conuersiuo praeteriti vtiliter distinguitur (§. 11.) vnde fit vt hoc habeat ordinarium punctum

punctum (§. 13. 36. 194.); illud vero seu potius sequenti dagesch forte (§. 33. 46. 62. 194.)

§. CXCVI. Verbum, quod solum simplicem suum exhibet significatum, PRIMAE; quod adbaerentem illi eumque intensiuum SECUNDAE; quod dependentiam verbi primae classis, indicat, TERTIAE; quod denique primae classis verbi significatum esse reciprocandum docet; QUARTAE verborum adnumeratur CLASSI. Quarum classium prima vocatur ab actiuo suo KAL; secunda PIEL; tertia HIPHIL; quarta HITHPAEL.

§. CXCVII. CLASSIS verborum GRAVIS dicitur; quae habet dagesch characteristicum (§. 45.); quae non habet, LEVIS. Hinc secunda et quarta, cuius characteris distinctiui pars est dagesch forte, sunt graues; prima vero et tertia leues.

§. CXCVIII. Cessante causa, cum plerumque cesset effectus, (§. 102.) classis vero verborum et temporis characteres ideo ponantur, vt ab aliis classibus et temporibus distinguantur, (§. 11. 107.) hac deficiente ratione conueniens est, vt hi pereant characteres, i. e. *character classis, vel temporis, posterioris expellit characterem classis, vel temporis, prioris.*

§. CXCIX. Tertia praeteriti in kal persona, quae habetur pro radice, si sit punctanda, optime adsumit primum vocale, vt sit e. g. קָטַל, quumque in syllaba composita ordinarie sit breue vocale, (§. 68.) etiam קָטַל esse potest. Quia vero est res arbitrii, pro vel sub secunda radicali etiam poterit adsumi, et quidem hanc forte ob causam, vt prima radicali notata cum primo vocali, secunda habeat secundum vocale.

§. CC. Vocabulum נִסָּח, quum generatim dependentiam ab altero inuoluat; patiens vero ab agente dependeat: ad passiuam verborum significandam formam aptum videtur, primaeque verborum classis passiuo addictum est ab Ebraeis. Quod si integrum retineretur, verbum iusto fieret

longius (§. 156.); hinc remaneat ך, quod, vocali destitutum, notetur cum schua (§. 8. 18. 36.); ך vero quum sit praeformativum, (§. 24.) et sic cum radice arctius cohaereat: (§. 31.) prima radicalis corripit suum vocale in schua, quo facto schua sub ך erit eleuandum in chirek: (§. 39. 133. 140.) et praeformativae litterae cum radicali nexus ex signis apparebit: (§. 31.) hinc est בקטל (§. 199.)

§. CCI. Quum prima verborum classis in tertia praet. sing. perf. habuerit; (§. 199.) secunda classis accipiat, hinc קטל (§. 197.) tonus vero, quum sit in vltima, (§. 70.) primum erit corripendum in simile breue vocale chirek (§. 33. 120.); hinc est קטל: unde formaturus passivum, sumat ך ex כוץ, (§. 200.) illudque substituat pro, pro vero, ut similis euadat primo passivo (§. 200.) erit קטל (§. 33. 120.)

§. CCII. Tertia verborum classis recipiat tertium vocale chirek (§. 33.) quumque habeat, significatum determinandi (§. 196.) ex עשה sumat litteram; (§. 156.) non ע, est enim semper radicalis (§. 20. 21. 24.) nec ש (§. 179.) Ergo ה; sic est הקיטל unde הקיטל (conf. §. 198.) passivum vero est הקטל similiter ut קטל (§. 201.) nec confusio erit verenda, quum huius dagefch forte, (§. 201.) illius vero ה characteristicum, differentiam satis indicent: passivi vero illius permutari potest facile in, breue (§. 6. 33.) hinc fieri הקטל.

§. CCIII. Quarta verborum classis, quum habeat significationem reciprocam (§. 196.) radici addat נ signum rei significandae aptum (§. 11.) quod integrum erit retinendum, quum vtrumque eorum separatim sumtum, additumque ab initio, tempora futuri denotat, hinc ob hanc ipsam confusionem evitandam נ permutetur cum ה (§. 4. 6. 18.) et propter tonum ab hac voce, cum קטל connectenda auferendum (§. 69.), alleuetur in breue chirek (§. 120.) et sub ה subintellectum exprimatur (§. 18. 36.) ut fit הקטל: vocalia radici subiicienda retineri possunt, quae erant

: VV :

ΛΛ : ΛΛ : ΛΛ

VV : VV : VV

erant in kal (§. 196. 197.) quae tamen quum in quibusdam appareant et erit התקטר seu potius התקטר (§. 33. 46.)

§. CCIV. ד *characteristicum in hitbpael* (§. 203.) quum habeat sibilum, si est ante primam radicalem sibilantem, uti liter cum illa transponitur (§. 52.) manentibus vocalibus pristino quem inter se habuerunt loco. Tunc enim ד , quia est post litteram schuatam (vid. hypothes.) adsumere potest dageſch lene (§. 10.) quo sibilus perit, simulque in auribus grauis sibilantium concursus euitatur. (§. 52.)

§. CCV. Dageſch characteristicum clasium verborum grauium, quum moram inuoluat (§. 46. 61.), compensari potest, vel per litteram mouendam, (§. 8. 62.) cum sequenti littera per schua non coniunctam, vel per vocale longum in syllaba טז Dageſch ante illud pro breui substitutum (§. 110.); illaque littera vel desumi poterit ex ipsis vocis radicalibus vel aliunde; ad vocalia vero, quod attinet, in primis huc faciunt, ea, quae fulcrum habent. (§. 33.)

§. CCVI. Infinitiuus formatur Ebraeis a tertia sing. masc. praet.

A. in kal est הוּל : restant enim adhuc י et י e vocalibus longis (§. 33. 199. 201. 202.) quorum prius huic adsignatur infinitiuo et posterius participio huius classis; vero penultimum, quum sit correptibile, (§. 117. 119.) eleuari potest in schua, (§. 122.) sic erit הוּל , vox vero cum longa non sit, etiam aliquando manere potest. (§. 102.)

B. in Niphal addunt ד characterem infinitiui; hinc prior character ד extrudatur, (§. 198.) impresso טז dageſch forti (§. 107.); quod ne pereat ד notetur cum primo vocali (§. 199. 200.) sic posito in vltima pro ד , est הוּלד nam ob concursum duorum schuaim prius est eleuandum in chirek. (§. 13. 36. 39. 133.)

C. in

C. in Piel et Hiphil variantur puncta prima, in ceteris maneat eadem cum præterito, aliquando tamen in Pual et hophal etiam mutantur conformiter. (§. 6. 33.)

§. CCVII. Afformatiua (§. 24.) in verbis desumuntur e pronominebus personalibus, suntque in præteritis

I. Singularis numeri personae,

(A) tertiae, (§. 199.) fem. הָ ex הִיא, est enim prima vocis littera, nec adest ratio, cur ad aliam transeamus, illudque ipsum הָ iam est signum feminini generis, (§. 157.) et הָ, quæ est littera gutturalis, (§. 4.) lubenter in הָ quiescit, (§. 14.)

(B) secundae 1) masc. הָ ex הֵיאָה, הָ enim in vocis fine aegre seruit (§. 21.); hinc cum puncto suo abiiciendum, (§. 104.) quo etiam dagefch in הָ perit (§. 98. 102.); hinc remanet הָ, 2) fem. הָ ex הִיאָה eadem enim est ratio.

(C) primae הִיא ex הִיאָה. הָ quia in fine aegre seruit, (§. 21.) remanet הִיא (per num. B) quod vero quum sit suffixum, mutatur הִיא in הִיא, quod eiusdem est organi, (§. 4. 6.) sic est הִיא

II. Pluralis numeri (α) tertiae personae הִיא ex הִיאָה et הִיאָה, quæ voces integrae manere nequeunt, (§. 156.) הִיאָה et הִיאָה quum sint signa diuersorum generum, tertia vero pluralis communis, sunt reiicienda; hinc manet הִיא, hoc vero iam addictum est tert. sing. fem. (No. 1. A.) Ergo alterner vna litterarum הִיא, (§. 4. 6.) הִיא non potest. (§. 21.) Ergo הִיא quod potest, quum vero הִיא sit suffixum, quiescat in schurek; hinc הִיא (§. 14.) (β) secundae 1) mascul. הִיאָה ex הִיאָה 2) fem. הִיאָה ex הִיאָה No. 1. B. et (§. 21.) (C) primae הִיאָה ex הִיאָה, e quibus (§. 156.) הִיא non potest (§. 21.) הִיא est semper radicalis (§. 20. 21. 24.) Ergo הִיאָה sed הִיאָה iam adest, nec illo duplicato opus est ad hanc personam ab aliis distinguendam; (§. 156.) hinc remanet הִיאָה (§. 104.)

§. CCVIII. Ab imperatiuo mascul. qui idem est cum infinitiuo, exceptis Pual et Hophal, quæ imperatiuum non habent,

habent, formatur I) singular. fem. per י ex יָהִי e qua voce ה non potest (§. 21.) nec ה (§. 207. No. I. B. C.). Ergo י quiescens in chirek (§. 14.) II.) pluralis a mascul. per י (confer. §. cit. No. II. α.) nec ob mutata vocalia sub radice confusio est verenda: β) fem. הָהִי ex הָהִי, nam הָ iam est terminatio feminini generis, (§. 157.) cui si accedat ה, a tert. fem. sing. praet. distinguitur, (N. I. A. §. 207.) ה vero ab initio tantum libenter servit (§. 21.), et ה solum, immo cum ה, iam est affirmativum praeteriti (§. 207.)

§. CCIX. Praeformativae futurorum litterae sunt

I. singularis numeri α) tert. personae, 1) mascul. י ex יָהִי, e quibus ה est in tertia pers. sing. mascul. הִי Hiphil (§. 202.) י vero est praefixum, (§. 194.) et ה assignabitur primae pers. fut. Ergo recurrendum erit ad litteras יָהִי, e quibus sola littera י restat (p. antec.) 2) femininum ה, ex הִי, nam quum harum nulla hic servare possit, (vide No. I.) permutatur cum simili feminini generis nota ה (§. 157.) β) secundae 1) mascul. ה ex הָהִי vel הָהִי e quibus ה cum puncto suo et ה cum puncto praevio sunt abiicienda; (per α, I. §. 104. 105. 202.) quod convenit cum ה tertiae personae fem. (n. 2.) et e sermonis contextu determinandum 2) fem. ex הִי sumitur ה, ipsa vero persona affirmativum distinguitur. γ) primae communis ex יָהִי prima ה.

II. pluralis numeri α) tertiae personae 1) masculini generis ex הָהִי ה iam est littera praeformativa in hiphil (§. 202.) hinc similis substituenda est littera (conf. §. seq.) ex יָהִי, e quibus tamen ה est signum primae pers. sing. (per γ) atque haec est causa quam ob rem ad gutturales non est recurrendum (§. 4. 20. 21. 24.): י est praefixum (§. 194.); hinc י, quod iam est signum tertiae personae (per n. I, α. I.) ergo aptissimum: numeri enim differentia ex affirmativa littera erit cognoscenda. 2) fem. ex הָהִי, ה non potest (vide n. praec.) nec ה ob similem causam. (§. 200.) Ergo, quia nec ex

G

litteris

litteris אהוי nec אהוע (vid. no. praec.) quaedam desumi potest littera, permutetur cum simili fem. gen. nota ה (§. 157.) 6) secundae personae 1) mascl. ex אהא, e quibus א non potest (per num. γ): hinc sequens ה, quod a ה singularis numeri per affirmatiuam poterit distinguui. 2) fem. ex אהה, fit ה (per no. γ) differentiam a singulari et masculino huius personae pluralis numeri litterae affirmatiuae dabunt. γ) primae personae ex אהו, א iam fuit in singulari (per no. γ. antec.) ה est semper radicalis (§. 20.) ו est in praeterito sing. huius personae (§. 107. 11. 1.), י est praefixum (§. 24. 194.) Ergo א a niphāl per sermonis contextum distinguendum. (§. 200.)

§. CCX. Litterae futurorum affirmatiuae sunt, I) singularis et quidem secundae personae feminini י ex אהי, e quibus א non potest (§. 21. 24.) ה est praeteriti item ה (§. 107, I.) Ergo י quiescens in chirek (§. 14.) II) pluralis α) tert. pers. 1) mascl. י ex אהי, ה non potest (§. 21. 24.) ו est suffixum (§. 24.) hinc alternet quaedam littera, quae si constituatur י, erit tam תו ה quam תו ו similis (§. 4. 6. 18.) 2) fem. ה (§. 208. β) ab imperatiuo per praeformatiuam litteram discernenda (§. 109, II, α. 2.) β) secundae 1) mascl. ex אהא remansit ו (§. 209. II, β. 1.) quod vero quum sit suffixum, mutetur in simile י (§. 4.) quiescens in schurek (§. 14.) a tert. mascl. plur. fut. per diuersam litteram praeformatiuam distincta (§. 109, II, α. 1. β. 1.) 2) fem. eadem litterae adformatiuae, quae fem. tert. pers. (α. 2.) ab illa ex orationis nexu discernenda.

§. CCXI. Quod fuerit sub secunda radicali longum vocale; in syllaba composita, ob accedens adformatiuum tono destituta, in breue est corripendum (§. 120.); tonus vero si accedente adformatiuo non demittitur, hac deficiente ratione, manere potest (§. 76. 102.).

§. CCXII. VERVM dicitur FORMAE MIXTAE, in quo flexiones alias vt oppositae habendae, nunc, vt disparatae s. coniunctae inueniuntur.

§. CCXIII

§. CCXIII. VERBVM cuius, quacunque flectatur ratione, omnes mouentur litterae radicales, Ebraeis audit PERFECTVM; hinc verbum cuius quaedam radicalis quiescit, vel perit, erit imperfectum (§. 8. 14.).

§. CCXIV. VERBVM cuius in coniugando littera quaedam radicalis vt mobilis considerata perit, dicitur DEFECTIVVM; vt quiescibilis vero considerata, QUIESCENS: hinc posterioris littera radicalis vel maneat, modo quiescat, vel vt quiescibilis pereat, est quiescens (§. 14.). Verbum vero tam quiescens, quam defectiuum est imperfectum. (§. 8. 213.)

§. CCXV. Verba vocantur DVPLICITER IMPERFECTA, quorum duae litterae radicales non semper mouentur in coniugando. (§. 213.)

§. CCXVI. VERBA DEFECTIVA PE dicuntur, quae sunt defectiua, quoad primam radicalem, quae si sit פ, dicitur פֿ.

§. CCXVII. Littera פ in verbis פֿ (§. 216.), si abiiciatur, per dagesch forte sequenti litterae impresso erit compensanda, (§. 107.) i. e. per dagesch forte litterae subsequenti assimulatur; (conf. §. 192.) hinc quoque punctum vocale est tollendum (§. 204.), et quidem huius litterae פ, si ei schua fuerit subiectum (§. 205.), quum impressum dagesch hoc schua indicet. (conf. §. 107.)

§. CCXVIII. Sit tertia persona praet. sing. in kal notata cum duplici kamez (§. 199.); infinitiuus poterit notari cum kamez et ׀, distinctus tamen a praeterito in kal, ceterisque verborum classium praeteritis (§. 200.-203.); sic esset פֿ׀. פ si esset abiiciendum esset compensandum, (§. 107.) quod quum per dagesch forte ordinarie fieri nequeat, (§. 51.) fit per litteram ׀ פֿ similem, quae est ׀ (§. 4.) et in fine additur, vt fit פֿ׀׀ (§. 18. 36.) quae vero vox, quia, dum pronunciatur, sub ׀ fere adsumit sonum ad e accedentem, ׀ istud vocali cum e homogeneo notetur; non vero ׀, quia tonus constituitur in penultimam, (§. 68. 219.), sed ׀; (§. 33. 68.) hinc פֿ׀׀ pro quo est פֿ׀׀ (§. 68.). Quod si vero vo-

calia adcommodentur vocali, quod erat sub ד nimirum $\tau\tilde{\omega}$ erit נעִי a verbo נעֵ (§phi cit.) gutturali sic ante et sub se habente vocale maxime cognatum.

§. CCXIX. Si infinitivus fuerit נִעֵ imperativus abiecto ד esse potest נִי (§. 208.) seu vt vocalis, quod erat sub ד similis retineatur sonus. נִי (§. 33. 218.)

§. CCXX. ד tertia radicalis, si fuerit ante aliud ד , per dagesch huic impressum, potest significari, (§. 46.) item ante נ , si in id simile mutatur consonum. (§. 4. 46.)

§. CCXXI. VERBA GEMINANTIA SECUNDAM (litteram) dum *habent consonum secundum cum tertio idem*, illud per hoc, impresso ei dagesch forti, potest significari, (§. 46.) abiecto puncto praeuiio, (§. 105.) reiecto suo ad praecedentem litteram (§. cit.); *hoc reiiciendum* dicitur PVN-CTVM RETRAHENDVM.

§. CCXXII. *Punctum retrahendum si fuerit schua; substituendum est punctum primitivum*: praeuium enim punctum perit (§. 221.); hinc secundum primitivum, tantum superest, (§. 199.) quod quum sit correptum in schua, nisi rursus producat, nullum remanebit punctum primitivum, quod contra §. 102. Porro fac $\tau\tilde{\omega}$ schua iam antecedere aliud schua, erit mobile (§. 40.); hinc cum tertium schua, quod dagesch forte inuoluit, (§. 107.) etiam sit mobile, erit eleuandum in primitivum (§. 132.); quod in niphala plerumque est patach, (§. 200.) et in hiphil י seu simile .. (§. 202.).

§. CCXXIII. Dagesch forte e littera schuata, quum saepe excidat (per exp.), compensatio vero non sit facile negligenda (§. 106.): littera, cui hoc dagesch est impressum, loco schua accipiat vocale primitivum (§. 101.). Hinc pro schua, sub vltima radicali dageschanda, in praeteritis adhibent י in futuris י (§. 184.)

§. CCXXIV. Syllabae compositae in simplicem reductae breue vocale, quum sit eleuandum (§. 220.): praeformativae litterae breue vocale in syllaba simplici, eleuetur in analogum longum (§. 68.); quod in participio hiphil est .. ,

vel

vel ob id, quod erat in syllaba composita, (§. 33.) vel quod erat punctum praeformativae litterae in praeterito.

§. CCXXV. Si ratio cessat, cur hoc vel illud praeformativae subiectum fuerit punctum, illud ipsum tolli potest (§. 102.); hinc eius loco primum vocale subscribi potest, quod fit in kal et niphāl.

§. CCXXVI. Si compensatio per dagesch negligatur, cessat quoque ratio ponendi vocalis proprii pro schua sub radicali dageschanda (§. 225.); hinc in verbis geminantibus, de quibus iam loquimur, schua manet. (§. 102.)

§. CCXXVII. Si litterae abiectae compensatio fieret imprimendo dagesch forte praecedenti litterae, quemadmodum fieri potest secundum morem chaldaeorum, (§. 108.) cessat ratio eleuandi vocalis sub littera praeformativa (§. 68.); hinc manet ordinarium punctum (§. 102. 224.)

§. CCXXVIII. Dagesch caracteristicum geminantium secundam, si exprimeretur, tria sequenter consona, quae essent eadem (§. 46. 221.); quod quum euphoniae in oratione seruandae repugnaret; huic ut medeamur malo, dagesch forte non erit exprimendum, sed compensandum (§. 106.) per ם (§. 205.) aut prima verbi littera repetatur, vel alia compenset littera. (§. cit.)

§. CCXXIX. VERBUM QUIESCENS PE dicitur *quiescens qua primam litteram radicalem; quae si est ׀ dicitur quiescens ׀*.

§. CCXXX. Prima radicalis ׀ si ante se habet vocale cognatum, in illo potest quiescere (§. 14.) puncto suo abiecto (§. 36.) ipsa vero vel manente vel pereunte (§. 14.). Quod quum fiat in kal, ne cum aliis verbi classibus confundatur, (§. 11.) extra kal mutatur in simile vocalis fulcrum ׀: quod in niphāl et hiphil, quae per praeformativas litteras satis distinguatur, quiescit in cholem; (§. 200. 202.) in hophāl vero, quod cum hiphil eandem habet praeformativam (§. 202.) in schurek. (§. 14.) At tamen vero in hiphil ׀ saepe retinetur et quiescit in .., quum hiphil per praeformativam

tiuum litteram et vocale ך sub media radicali, possit distinguui. (§. 199. 202.)

§. CCXXXI. Si quis verbi, cuius prima radicalis est ך infinitiuum et imperatiuum formet secundum formam verbi פִּי (secundum quam quaedam verba, quorum prima radicalis ך est, formari solere, experientia docet) erit ille פִּי־ךָ seu פִּיעַךָ, et hic פִּי־ךָ (§. 218. 219.)

§. CCXXXII. Quum litterae נהווי facile inter se alternent (§. 18.) pro ך mobili esse potest mobile ך; quod poterit dageschari in niphāl, si analogia id postularit.

§. CCXXXIII. VERBUM QUIESCENS AIIN dicitur *quiescens quoad secundam litteram radicalem, quae si est Vau dicitur QUIESCENS ן״ע.*

§. CCXXXIV. Vau quum sit e litteris נהווי (§. 18.) potest quiescere et elidi (§. 14.) pereunte puncto praeuio (§. 105.) reiecto suo ad primam radicalem (§. 36. 233.) quod si fuerit schua, erit eleuandum in primitiuum vocale, e quo fuerat correptum (§. 132.).

§. CCXXXV. Punctum hoc primitiuum (§. 232.) si fuerit breue vocale, nunc existens in syllaba simplici, tono destituta, quae antea erat composita, est eleuandum in analogum longum (§. 121.).

§. CCXXXVI. Media radicalis ך, quae alias eliditur (§. 234.) potest etiam vt quiescens retineri (§. 14.) quod fit in niphāl, vbi quiescit in cholem.

§. CCXXXVII. Praeformatiuae vocale breue in syllaba simplici atona, vel est eleuandum in analogum longum (§. 121.); vel si fuerit e concursu schuaiim ortum, atque prius schua primitiuum; cessante eleuationis ratione, (§. 134.), ipsum quoque cessare potest, praeforatiuae vocale breue, (§. 102.) et pro schua primum longum vocale, ob defectum determinationis ad aliud, adsumi.

§. CCXXXVIII. Media radicalis ך, si in coniugationibus grauibz quiescit in ך (§. 15.), dagesch characteristicum non

non potest recipere (§ 1. 8. 46. 48.): hinc ad illud compen-
sandum duplicetur tertia radicalis (§. 205.); si vero abiicia-
tur, adsumi potest vna reliquarum litterarum radicalium,
et pro dagesch characteristico altera. (§. 107.)

§. CCXXXIX. QUIESCENS LAMED dicitur *quies-
cens, qua tertiam litteram radicalem, quae si sit ל vocatur
QUIESCENS ל*.

§. CXL. Litteram quiescentem compensat longum
vocale (§. 109.); hinc ante ל ponatur illi maxime cogna-
tum (§. 14. 239.), quod est kamez et praeteritis tribuitur.

§. CCXLI. Infinitivus plurimum quidem retinet or-
dinarium cholem (§. 207.); hoc vero cum תּ minus sit
cognatum (§. 12. 15.), תּ mutatur vel in simile ה (§. 157.) vel
in י litteram quiescentem (§. 18.), quae est ante cholem in
aptissimo quietis loco (§. 14.).

§. CCXLII. תּ cum in cholem minus commode quies-
cat (§. 15.), litterae vero mutatio iam facta sit in infinitivo
(§. 241.), in imperativo mutetur vocale in id, quo תּ est
cognatum (§. 14.), quumque kamez fuerit adsumtum in
praeterito (§. 240.), hic sumatur.

§. CCXLIII. Cholem in futuris, ob similem rationem,
quae §. 242. fuit allegata, permutatur cum vocali תּ cognato.
(§. 14. 15.)

§. CCXLIV. He quum in media voce aegre quiescat
(§. 15.), si ob id abiiciendum, perit vna cum puncto prae-
vio (§. 205.); vel mutatur in litteram similem ו (§. 18.) seu ה
(§. 157.); praecipue ante terminationem femininam, ne cum
masculino confundatur (§. 207. I. A.).

§. CCXLV. Iod, si ponatur pro ה non schuando, vo-
cale quoque proxime modificat ab initio (§. 36. 61.); si vero
pro ה schua quiescenti notando, quiescat, et ante se
habeat vocale, in quo commode potest quiescere. (§. 14.)

§. CCXLVI. QUIESCENS נ dicitur *quiescens quo-
ad tertiam radicalem נ*; quumque littera quiescens com-
pen-

pensetur per longum vocale (§. 109.), patach et cholem, si pro hoc esse potest patach, eleuentur in kametz. (§. 33. 214.)

§. CCXLVII. $\aleph$ in media voce quiescens respuit schua (§. 36.) et quoniam quiescit, habet ante se longum vocale, (§. 109.) quod in praeterito kal ordinarie est in ceteris vero praeteritis. Si vero vocale sit in syllaba tonica, breue id esse potest, quod etiam in futuris et imperatiuis est (§. 68.).

§. CCXLVIII. Sit aleph ante η , erit in commodo quietis loco, (§. 15.) hinc si quiescere iubetur, cesset quod ei erat subscriptum, (§. 36.) et alterum eleuetur in (§. 109.), vt sit $\aleph\eta$; sin vero sit mouendum, ne nobis inuitis quiescat, antecedens vtiliter tollitur (§. 15. 102.) et sic eius littera mouenda est cum schua notanda. (§. 36.) $\aleph\eta$.

§. CCXLIX. Verba $\aleph\eta$ et $\eta\aleph$ sunt simillima (§. 4. 18.); hinc facile fieri potest, vt $\aleph\eta$ formetur vt $\eta\aleph$ et vicissim. Vnde etiam euenire solet, vt saepe formas suas permutent inuicem, vel quoad litteras; vel quoad puncta; vel quoad vtrumque. (§. 18.)

§. CCL. Hisce bono cum Deo absolutis, perueniendum nunc esset ad figuras, quas Grammatici dicunt, etymologicas, et quod primo loco erat nominandum, praeclarum istud de analysi instituenda problema. Sed iam plura, in primis specialia, quorum tamen rationes facile potuissent indicari, ne nimis excrescat disputatio, omisimus: sic ob eandem rationem, temporisque breuitatem, et illorum tractationem differimus.

T A N T V M.

ORNATISSIMO
DIENEMANNO SVO

S. PL. DIC.
SIGISM. IAC. BAVMGARTEN.

QVI PRAESIDI TVO clarissimo nuper admodum disputationem solemnem et summos in philosophia honores gratulatus sum, atque amicitiae officiorumque fidem dedi, ad publicam iam a TE, amicissime DIENEMANNE, vobiscum pugnam prouocor. Sustinebo has partes, hostemque simulabo, quoad per amorem et temporis angustias, quibus laboro, fieri poterit, ita vt et ipsi PRAESIDI, cui plurimum volo, fidem studiumque comprobem, et TIBI significem, quanti faciam ingenium, mores, industriam, litteras, omnesque illas virtutes, quas in TE iam aliquot annos cognitas mirifice deamaui. Disputationis argumentum omnibus, qui linguarum studiis bene cupiunt, si quid praeuideo, apprime placebit, mihi certe gratisimum fuit, qui non solum linguis, quod praefiscine dixero, multum delector, earumque incredibile ad omnem sanctiorem doctrinam

H prae-

praesidium esse quotidie intelligo, verum etiam in sententiarum de linguis addiscendis diuortio, ad neutras partes concessi, neque illorum, qui omnem hanc operam grammaticorum regulis mirum quantum multiplicatis absolui pronunciant, nec eorum, qui leges grammaticas abrogari, ignorari saltem et ex scholis omnino proscribi, linguas vero exercitio et usu comparari iubent, sed mediam inter has sententiam profiteor, ut paucis philosophandum esse arbitrer. Nam ut grammaticam disciplinam linguarum philosophiam esse existimo, sic illos maxime sector, qui ad pauca, foecunda tamen et sufficientia principia has leges reuocant, atque efficiunt, ut ars grammatica a scientia proxime absit. Quam praeclaram operam iam diu satis et in nostra academia et alibi ab eximiis viris, quibus hae litterae multum debent, datam esse, eorumque vestigia in hac dissertatione premi, optimo iure impense laetor. Defensionem solemnem felicem VOBIS futuram et spero, et praesentio, et gratulor, licet ipse sim inferior ex conflictu discessurus. TV vero, amatisime DIENEMANNE, quidquid fuscipies, id velim DEVS O. M. approbet atque salutare esse iubeat. Mea in TE studia et officia semper constabunt. Dedi in Friederic. ipsis nonis Octobr. an. clc lccc XXXVII.

NOBILISSIMO DOCTISSIMO
G. I. L. DIENEMANNO

S. D.

M. A. G. BAVMGARTEN.

Quibus studiis, qua diligentia, quibus ingenii limatioris expolitionibus omnium huc vsque, qui TE no-uerant, bonorum votis, a TE forsan ipso si discesfero, satis abunde fecisti, protractum iri propediem in lucem, solennique documento magis declaratum, **ORNATISSIME DIENEMANNE**, non gaudeo tantum, sed laetor, nec laetor in sinu, sed gratulor. Fuit enim tanta laborum animorumque nostrorum per aliquot iam annos consensio, tam arctum amicitiae communiumque bonorum vinculum, vt, qui me, non tam ducem, quam comitem in his ipsis, quae nunc decurrit, studiis strenue sequutus est, bonis eum verbis inter publicas acclamationes nisi prosequerer, nae! mihi viderer ipse gnauiter inhumanus. Non meum quidem esse probe scies, **AMICORVM OPTIME**, praesentibus, quos amo, testibusque cumulas suas laudes ingerere, quoque me crederem excarnificari posse,

vel inconsideratorum maleque sedulorum hominum officio, vel adulatorum artificio modestiam aliorum enecare: patere tamen vnum illud me commemorare, quod in TE mihi dudum obseruatum saepe iam placuit, & nunc ex ipsis, quas defendendas suscipis, lucubrationibus iterum elucescens, si qua possunt arridere praecipue, quando mirifice ducunt omnia, singulariter delectauit. Considerantibus nobis aliquantum curatius eorum etiam numerum, qui disciplinae seuerioris amantes ad bonas litteras integrum appellunt animum, procul esse iussis ignauorum gregibus, oppido pauci reperiuntur, qui plurium scientiarum doctrinarumque vel aliquem ambitum, omnis enim ne postulandus quidem est, non dicam emetiri, sed nosse tantum paulo familiarius conuenire suis rationibus existimant. Si quos inter nos extinctus paene romani sermonis humaniorumque deliciarum amor afflauit, ordior a paucissimis, ita se mellitos in hos fontes ingurgitant, vt olim bene satis loquuturos sperarem, si, quae proloquantur, cogitare didicissent. Alios linguarum, quas sanctiores vocant, desiderium occupauit, praeclarum illud ac laudabile, nisi contaminetur interuentione non minus necessariorum. Nunc falluntur egregie multi, quum in arcem eruditionis sacrae se penetrasse putant, vbi non nullas grammaticorum regulas, lubricas radicum inuestigationes, verosimiles vocularum deriuationes, peculiare denique loquendi modos memoria satis capaci complexi sunt, in reliquis vel talpae, vel prorsus hospites. Sunt, qui rerum gestarum factorumque memorabilium dulcedine capti toti sunt in perlegendis historiis, stupendoque labore, si quid omnino, saltem hoc con-

consequuntur, vt, quis hic, quis ille fuerit, recitare possint in vno pede stantes de plurimis, quid ipsi fuerint, sint, futurique sint, sciant cum ignarissimis. Nec deerunt fortasse nostris sequuturisque temporibus, qui nihil praeter primas edocti philosophiae lineas, puluerem ac radium non excipiam, esse sibi iam in caelo videantur, achabere, cur coecam caeterorum plebeculam aut alto supercilio despiciant, aut adunco naso suspendant, rapti tamen extra turbatos suos circulos in alium velut orbem delati non elementa sola mundum esse magno suo cum damno sentiant. Ne nimis fiam prolixus, finiam in iis, qui forte sunt plurimi, quos torquet dies noctesque publici muneris expectatio, stimulatque festinando potius ex academiis, quod canis e Nilo, deportare, quod ad rem faciat proxime, summa tantum rerum fastigia sequi, manibus illotis sacra contrectare, vel nucleo vesci, non fracta nuce, vel vtroque carere, quam vna hieme, vel aestate serius optatam tot votis, tot suspiriis metam contingere. Camarinam mouerem indagaturus huius pestilentiae causas. Apparent tristes illius efficientiae, quando desiderantur apti pluribus simul ferendis oneribus humeri. Quantum et sibi noceant eiusmodi homines, vel inde constat, quod, aut nullis, aut paucissimis, rarissimis, et, vt ita dicam, exquisitis tantum in ipsorum gratiam boni communis utilitatibus admoueri cum fructu possunt, ad plerasque tam inepti, quam qui prorsus nullam aut negligentissimam addiscendis doctorum artibus operam nauarunt. Si quid vnquam, hoc mihi certo persuadeo, cuilibet ad eruditionem adspiranti, nisi forte paucissimos ingeniorum heroas exceperim, eligendum quidem

dem esse certum doctrinarum genus, quod suum quasi peculium esse iubeat, in quo, tanquam in suo, habitet, at excurrendum tamen ad plures etiam, et ita quidem, ut imbuatur earum quoque rudimentis animus, iaciatque fundamenta satis firma, quibus, ubicunque deus ac bona fortuna voluerint, superstruere facile plura, sensimque quid stabilis ac duraturi labentibus annis exaedificare possit. At illud ipsum est, AESTVMATISSIME DIENEMANNE, quod in TE mihi toties gauisus sum, in quo TE non ore tantum ac mente, sed ipsa re luculentissimoque propugnationis instantis exemplo consentientem habeo. Coniunxisse TE philosophiam cum linguis, videbit, opinor, quisquis videbit, quae tueberis, quisquis intererit ipsi conflictui. Historiam ac Matthesin addidisse TE, sacrationes in primis semper litteras excoluisse plures nouerunt, quam ut meo sit opus testimonio. Superfedeo, per communes nostras, quas modo nominaui, gratias, obtestari, ne pedem a coepto tramite referat, quem citatori quotidie cursu petitorum eximia quaeuis facile praeuideo. Hoc vnum est, quod sincerus precor. Adspiret aeternum numen erectioris indolis conatibus, et, quicquid audes, quicquid audebis, DEO dignum, TIBI felix, TVIs laetum, utile pluribus euenire iubeat. Vale.

DOCTIS.

DOCTISSIMO AMICISSIMOQUE
DIENEMANNO SVO

S. P. D.

M. IO. CHRISTOPHORVS DECKER.

QVem alii testantur, quemque ipse saepius testatus
sum TVI amorem, AMICISSIME DIENE-
MANNE, data hac occasione me posse profite-
ri publice, non sine magna animi laetitia perſentisco.
A quo enim tempore in TVAM peruenire notitiam licuit,
non solum vt commilitonem TE cognoui, sed paullo
quoque post, ob miram animi studiorumque consensionem
familiariter complexus fui ita, vt, dulcis TVAE consue-
tudinis fructibus delectatus, in primis iam amicitiae nostrae
incunabulis eosdem perennes pulcre exoptauerim. Et qui
potuissem aliter? quum non modo iis vsus sis docto-
ribus, praeclaris viris, quos et ego magni facio, sed eas
etiam, quas alii saepius diuellunt, coniunctissimas doctri-
nas, illorum exemplo, quos in emetiendo eruditionis
campo, non solum auctores, nec suafores tantum sed du-
ces elegeras, pro eo, quo inter se arctissime cohaerent nexu,
feliciter combinaueris. Quot enim sunt, bone DEVS!
qui praeclarum istud philosophiae studium cum sanctiori-
bus disciplinis, sororio quasi vinculo copulatis, coniunge-
re, ac in mutuum vsum conuertere, omni veluti nisu, anhe-
lant! Habent quidem doctrinae philosophicae per se vsus
suos non plane contemnendos, adeo, vt, qui in illis dis-
cendis, propagandis, ac amplificandis breue vitae suae tem-
pus

pus consumunt, non male egisse optimo iure suo possint
gloriari. Theologiae tamen qui nomen dederunt, eos pu-
deat merito, si qui ita studiis philosophicis se ingurgitant,
vt nihil ex his ad sacrarum, quibus se tamen addictos pro-
fitentur, disciplinarum vsum transferant, adeo, vt his di-
uinioribus neglectis, nec ex illis aliquid in publicos fructus
proferre queant. TV ergo, DOCTISSIME DIE-
NEMANNE, quantum ab istorum homuncionum sen-
tentiis semper abhorrueris, sciunt omnes, qui TE vm-
quam norunt, ceteris ipsae, quibus ingenium praecellens
reddidisti, doctrinae testabuntur. Hoc igitur, quod in-
gressus es stadium, strenue decurre, et illos palmae hono-
res expecta, quos doctrinae illae, quas in deliciis habuisti,
suis cultoribus sponte quasi offerunt. Quibus cum morum
integritas accedat, quid quaeso TIBI melius, TVIS
optatius, nobis dulcius, et bonis denique omnibus anti-
quius euenire aliquando poterit? Eas enim, quae ex illis
redundant voluptates, ad ipsius summi numinis beatitatem
nos veluti conformare quis vmquam negabit? At enim ve-
ro hic demum subsisto, quum TVAE laudes meam qua-
lemcunque praedicationem excedant; nihilque, nisi pre-
ces addo, vt sapientissimus rerum TVARVM modera-
tor TE, CARISSIME mihi que AMICISSIME DIE-
NEMANNE, eo, quo huc vsque profectus est amo-
re, et in posterum protegat, studiorumque tibi det fru-
ctus felicissimos. Ad me vero quod attinet, vehementer
etiam atque etiam rogo, vt quem amare incepisti, in po-
sterum quoque diligas TVI studiosissimum. Quod igitur
restat, res TVAS ex voto age feliciter. Vale.

Ergo

ERgo doctrina bene praeparatus,
Non ea, qualem solet obtinere
Eruditorum properans caterua,
Tendis in hostes.

Tendis. Ast illi pede iam retracto
Arma mirantur TVA, DIENEMANNE,
Et TVVM gestit caput impedire
Quisque corollis.

Haec ego laetus video, vidensque
Ludere ut plectro mihi iam liceret
Opto, quod Phoebus Veneresque, si quas
Orbis adorat,

Iam diu dono TIBI tradiderunt.
Hoc carens saltem strepitante raucum
Hunc lyra cantum volui excitare
Laetus AMICO.

NATHANAEL BAUMGARTEN.

Virtus, ingenium, doctrina, industria, mores
Iam per amicitiae vim celebranda forent.
Hisque lubens mea Musa haereret, amice, canendis;
Sed superat vires laus numerumque TVA.

IO. FRIEDR. GRAEFE,

L. V. ST.

I

Quem

Quem, DIENEMANNE, TIBI laeti pius ardor
amoris

Sollicitat versum scribere, qualis erit?
Num quid ego merita referam praeconia laudis?

Altior ingenii diuitis iste labor:
Non opis est nostrae patiturue arctissimus illud
Nexus amicitiae: res satis ipsa docet.

Quae TVA demonstras artis documenta profundae,
Suspicit Hala frequens, doctus Hebraeus amat.
Plaudunt, queis animus solide dignoscere, normis
Lingua, quibus constet, principiisque sacra.

Auscultant auidi promta TE voce loquentem
Quoque hodie cathedram scandis honore, vident.
Ergo meum quid erit? nisi victus, AMICE, triumphos
Gratuler, eloquium quos scio ferre TVVM.
Accipe, virtutis quae praemia larga sequentur,
Et noua doctrinae mox monimenta struas.

IO. SAM. HEVSCHER,

OPPONENS.

Viro

V I R O
S V M M E V E N E R A N D O
A M P L I S S I M O

M I C H A E L I
R O L O F F I O

P O T E N T I S S I M O P O R V S S O R V M

R E G I A C O N S I L I I S S A C R I S

E T
B E R O L I N E N S I V M S A C R O R V M A N T I S T I T I
S V M M O

T H E O L O G O P L A N E I N C O M P A R A B I L I
D E S A C R A E T L I T T E R A R I A C I V I T A T E

I M M O R T A L I T E R
M E R I T O E T M E R E N T I

S T V D I O R V M S V O R V M S T A T O R I

M V L T I S N O M I N I B V S P I E

S V S P I C I E N D O

LIBELLVM HVNC
IN GRATI ANIMI TESTIFICATIONEM
SACRVM ESSE CVPIT
ET
SE SIMVL
SVAQVE STVDIA
IN POSTERVM OPTIME
COMMENDAT

GOTTHILF IOH. LVDOV. DIENEMANN,

BEROL.

S. S. THEOL. CVLT.

LIBELLVM HVNC
IN GRATI ANIMI TESTIFICATIONEM
SACRVN ESSE CVPIT
ET
SE SIMVL
SVAQVE STVDIA
IN POSTERVM OPTIME
COMMENDAT

GOTTHILF IOH. LVDOV. DIENEMANN,

BEROL.

S. S. THEOL. CVLT.

Decker, Johann Christoph

Demonstrationes Ad Ebraeorvm Grammaticam Pertinentes

Halae Magdeburgicae 1737

4 Diss. 2625#Beibd.24

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10950711-3

VD18 10751696-002